

REDACTIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL
Pe un an ... 20 cor.
Pe jumătate an ... 10 "
Pe 1 lună ... 2 "

Nr-ri de Duminecă pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Aut-aut.

De Ioan Slavici.

Maghiarii sunt fără îndoială un neam de oameni doritori de luptă și de biruință, căci luptă e viața și biruința e răsplata bărbăției, ei nu sunt dar și nici că pot să fie mulțumiți cu tactica închinătorilor lui Kossuth, care să poată lua conducerea afacerilor publice ale regatului ungar, au înghițit broasca, cum zicea unul dintre cei nemulțumiți, fiindcă sperau, că n schimb umilirii vor obține succese mari, satisfacțiuni ne mai pomenite.

»Să luăm o dată puterea, vor fi zis ei, — și apoi să vedeți voi ce are să vie!»

»Acesta e după toate semnele rostul luptei pornite contra comitelui Goluchowsky: vor să le dea celor amăgiți o satisfacțiune arătându-le, că ei pot multe, și zic; »ori el ori noi!»

Sunt indiferente cuvintele, pentru care țin, ca altul să fie ministru de externe al monarhiei, și e indiferent și pentru Români, cărora Goluchowsky nu li-e nici cald, nici rece, dacă el va fi și de aici înainte ori altul primul sfetnic al Monarhului.

Ori-și-care om cu bun simț trebuie însă să-și pună și el o alternativă: ori nu vor obține lămuritorii căderea ministrului de externe, și atunci e rău pentru dânșii, ori o vor obține, și atunci vor avea să-și plătească scump succesul.

Așa ori așa, gălăgia ce se face e dovadă despre o mare lipsă de pricepere politică, și noi, care credem, că e în interesul bunei rânduieli, ca oamenii aceștia să fie dați la o parte, n'avem decât să ne bucurăm, când vedem, că și-au pierdut sărita.

De ani de zile țin monarhia în continuă frământare, și puterea li s'a dat în interesul bunei păci: cu cât mai multă gălăgie vor face, cu atât mai învederat va ieși la iveală dreptatea celor ce zic, că pace și bună rânduială n'are să fie câtă vreme se menține actuala organizațiune.

Dacă nu vor răuși să obțină căderea ministrului de externe, va fi dovedit, că sunt neputincioși, vor rămâne umiliți în fața »națiunii» și nu se vor mai putea susține la conducerea afacerilor.

Iar dacă vor reuși, va fi dovedit, că au multă putere și vor trebui să plătească scump, cu vârf și îndesat succesul obținut.

Ani de zile dearândul guvernele ungare au sprijinit opozițiunea pentruca să poată avea față cu Coroana scuza, că nu pot să realizeze dorințele ei fiindcă opozițiunea e puternică și îi face mari greutăți. Acest guvern, căruia i-se sacrifică ministrul de

externe, nu mai poate să aibă scuza aceasta: a dat multe, pe care guvernele de mai nainte n'au putut să le dea, și încă altele multe va trebui să mai dea, până-ce nu se va face imposibil.

Încă odată se dau pe față silințele de a face peste puțină restabilirea bunei rânduieli prin o reformă electorală potrivită cu vederile societății europene.

Acum, ca în timpul guvernelor trecute, când se apropie timpul, ca chestiunea aceasta să fie pusă la ordinea zilei, se stârnesc conflicte și se agită alte chestiuni mai actuale și mai întefitoare pentruca luarea aminte a tuturor să fie abătută spre aceste.

Cât e lumea n'o să meargă aceasta așa și tot așa. Trebuie să vie și timpul, când această tactică se infundă. Poate comitele Goluchowski să plece ori să rămâie; lucrul de căpetenie e, ca să străbată tot mai mult convingerea, că pace și bună rânduială n'are să fie câtă vreme Ungaria e stăpânită de rămășițele nobilimii, de asociații și de slugile ei și să li-se pună alternativa: Ori veți face legea ori n'aveți să mai faceți legi!

Demisiunea lui Goluchowsky. O telegramă din Viena anunță că *Goluchowsky* a cerut lămurire ministrului-președinte *Wekerle* asupra stării spiritelor în coaliție. În cazul unui răspuns nefavorabil ministrul afacerilor externe este hotărât să demisioneze.

Un ziar din Praga »Bohemia« aduce știrea că urmașul contelui va fi ambasadorul Austro-Ungar pe lângă curtea de Petersburg, baronul *Aerenthal*.

Congresul național-bisericesc.

Sedința VI.

Vineri, 6/19 Octomvrie 1906.

Presidiază I. P. S. Sa Mitropolitul Ioan Meșianu.

G. Breban citește protocolul ședinței de ieri. Se verifică.

Se prezintă mai multe petițiuni, între altele și a Românilor gr.-cat. din Sătmar (oraș) cari cer să fie primiți în sânul bisericii gr.-or. române.

Gr. *Pletos* întreabă presidiul în ce stadiu se află lucrarea făcută de directorii seminariilor noastre în ce privește planul de învățământ?

I. P. S. Sa Mitropolitul răspunde, că oamenii nostri speciali într'adevăr au întoc-

mit un proiect de plan de învățământ; acesta a fost înaintat Consistorului metropolitan și apoi Sinodului episcopesc, care și-a făcut observările sale și apoi l-a restituit de unde l-a primit: la Consistorul mitropolitan! În sesiunea actuală nu va putea să se discute însă chestia aceasta.

I. *Pepa* (Buziaș) interpelează în privința svonorilor, ce se răspândiseră asupra convocării congresului național bisericesc.

I. P. S. Sa Mitropolitul va răspunde mâine.

Se intră în ordinea de zi.

Arch. *Aug. Hamsea*, în numele comisiei organizatoare prezintă proiectul de Regulament pentru parochii, care fiind tipărit, propune a se lua la cunoștință și ca basă de discuție.

Dr. *Cornean* zice, că nefiind mare deosebire între proiectul prezentat și între Regulamentul vechiu, nu se simte urgenta nevoie a propusei schimbări, deci proiectul să se ia dela ordinea zilei.

I. P. S. Sa Mitropolitul arată marea necesitate a unei reforme în chestia asta. Proiectul prezentat răspunde unei simțite necesități. Credea, că și Congresul și poporul să se bucure de acest proiect, iar nu să se ridice voci contra.

Dr. *Tr. Badescu* se declară și d-sa contra reformei propuse, nefiind nici timpul oportun nici necesitate ardentă a se schimba vechiul Regulament.

Episcopul I. *Papp*. Dacă nu s'ar fi simțit nevoie — zice — nu s'ar fi produs schimbarea vechiului regulament. Noi, la Arad, am întâmpinat multe greutăți cu îndeplinirea parochiilor. Ilustrează cu exemple convingătoare, ce necesitate este de reforma propusă. Roagă congresul să primească la desbatere proiectul propus.

Se pune la vot contra propunerea dlui dr. *Cornean*, se respinge și astfel rămâne primită propunerea comisiei.

Aug. Hamsea, citește articol de articol proiectul de regulament.

Se primesc fără discuție §-ii 1, 2, 3 și 4 la §-ul 5 dr. *Badescu* propune modificare, care se primește. Mai propune modificare și *V. Goldiș*. Se primește.

La §-ul 6 Ar. *Vlaicu* face observații și propune modificare.

Se pune la vot și se respinge propunerea dlui *Vlaicu* (de a se fixa 14 zile pentru convocarea noului comitet parochial).

Tot la acest § mai vorbesc d-nii dr. *N. Opreanu*, a cărui propunere stilară se primește, apoi episcopul I. *Papp* și protosinzelul dr. *Badescu*.

M. *Popovici*, V. *Damian*, nu-s de părere ca preotul să fie responsabil de purtarea

HARTMANN JÁNOS

ARAD

Strada Kazinczi Nr. 11.

Atelier de mase de biliard, cheiuri, plumbi și alte lucruri pentrucafele

Studiile de specialitate mi le-am câștigat în cea mai mare și bună fabrică din Paris. Mese de biliard le blanez în ori ce blană fără nici o lipire, pe cari apoi plumbii nu sar. La invitare merg ori și unde și în provincie, ducând pănură de a mea. Pentru lucrurile cumpărate din atelierul meu mai ales pentru cheiuri, iau re spundere un an de zile.

Pe lângă prețuri moderate vând și cumpăr plumbi folosite.

Pentru serviciu prompt și bun iau garanță.

Cheiuri făcute după modelul francez în ori ce mărime dela cot. 2—100. Mese de biliard vechi le transform în noue și le schimb.

procoalelor comitetului. *P. Cosma* susține că da, preotul să aibă grija procoalelor.

Se primește redactarea comisiei.

La §-ul 7 fac observări d-nii *Vlaicu, V. Damian, Cosma, Vlaicu, dr. Roșca, G. Sîrbu, dr. N. Comșa* (acesta propune capelan pentru preoții cari au tins vrâsta de 70 ani, dar' se respinge propunerea).

La §-ul 9 fac observări: *M. Voileanu, A. Vlaicu, V. Goldiș, dr. N. Oprean, G. Sîrbu*.

La §-ul 10 vorbește *G. Sîrbu*, la §-ul 11 comisia propune o mică modificare, tot așa *V. Goldiș, dr. Badescu, dr. Ionescu*.

La §-ul 12 vorbesc d-nii *dr. Ionescu și Budințeanu*, la 13 și 14 dl *Budințeanu* propune modificare, *dr. Ionescu* propune altă redactare, motivând pe larg chestia cu exemple dela *Caransebeș*, ceace produce ilaritate și proteste. In cele din urmă își retrage propunerea și se alătură la amendamentul făcut de *Budințeanu* (a se luă măsuri grabnice pentru îndeplinirea parochiilor prin alegere și a se esclude cât se poate îndeplinirile prin numiri provizorii), care se primește.

V. Goldiș de asemeni propune o modificare, zicându-se că se numesc «preoți» iar nu «administratori», în respectivele comune, ca astfel cei numiți sa poată primi și ei congruă. Se primește.

La §-ul 15 propun modificări *dr. M. Cristea, dr. Badescu*.

La §-ul 16 (clasificarea parochiilor) *V. Goldiș* vorbește contra. In statut nu se prevede clasificarea parochiilor, congresul însă a aflat natural ca cei-ce plătesc mai mult, să poată pretinde pregătiri mai mari. Acum se abandonează însă baza plății, și se ia numărul sufletelor. Pot să fie însă comune cu suflete multe fără să aibă importanța altora cu suflete mai puține.

Este pentru a se decretă numai 2 clase.

I. P. S. Sa mitropolitul lămurește de ce a crezut cons. mitrop. să facă trei clase.

Ars. Vlaicu este pentru 3 clase.

Dr. E. O. Roșca e contra propunerii comisiei. Susține două clase de parochii.

Argumentează aprobat în dese rânduri.

Episcopul I. Pap susține trei clase de parochii. E necesitat să constate, că numai așa poate satisface legii în diecesa *Aradului*, numai așa se poate asigura progresul și ordinea.

Dr. N. Comșa susține cu multă căldură propunerea lui *Goldiș*.

V. Mangra susține clasificarea în 3 clase.

Punându-se la vot, se respinge propunerea lui *V. Goldiș*.

Ședința se ridică la ora 1.

Ședința VII.

Vineri, după ameazi.

Ședința se deschide la orele 4 p. m.

Se urmează cu discuția întreruptă în ședința precedentă.

§-ul 16 propus de comisie prevede 5 ani de serviciu bisericesc ori școlar până să

aibă cei clasificați pentru parochii de cl. I dreptul să competeze la aceste posturi.

R. Ciorogariu combate această praxă de 5 ani pentru cei mai distinși teologi cvalificați. Zice, că dacă odată clericii au maturitatea și examenul de cvalificație cu calcul distins, să li se dee și dreptul de a concura la parochii de I. Și altfel, numai cu greutate reușim să avem teologi maturisanți. Dacă mai punem și cei 5 ani de praxă, vom crea greutate enorme, seminariile ne rămân goale, căci cei cu 8 clase și examen de maturitate se vor duce pentru alte cariere. Conjură *Congresul* să respingă această dispoziție propusă de comisie.

Arsenie Vlaicu susține propunerea, zicând că ea va face o selecțiune între preoți,

V. Mangra o combate și arată ce păgubitoare ar fi.

N. Ivan, membru în comisie, o susține.

V. Demian, propune o praxă de 2 ani pentru cvalificații parochiilor de cl. I.

Punându-se la vot, se primește contra-propunerea lui *R. Ciorogariu* de a se respinge ori ce stagiul de praxă.

F. Musta propune, la clarificarea pentru parochiile de cl. II, a nu se admite cei cu 8 clase reale, ci numai cei din gimnasiile clasice.

Congresul respinge și primește propunerea comisiei.

Dr. N. Comșa combate dispoziția ca numai cei cu calcul »distins« să poată concura (având și matura) pentru parochiile pe cl. I. Zice, că asta nu-i democratic și împedecă poporul să aleagă pe cine vrea.

Vorbind pe ton înalt și făcând unele alusiuni,

I. P. S. Sa Mitropolitul îi face observația, că prea e vehement și că nu poate admite discuție pe acest ton.

Dr. Comșa răspunde, că e chestie de temperament la mijloc, dar n'a ofensat nici personal pe nimeni, nici autoritatea *Congresului*.

V. Demian combate condiționarea calculului »distins« pentru parochii de cl. I.

Dr. G. Popovici susține cu puternice argumente propunerea comisiei în ce privește condiția cea la parochii de cl. I. numai cei cu calcul »distins« să se poată prezenta.

Se și primește această propunere.

Ars. Vlaicu propune un amendament pentru a deschide teren și celor din scoalele comerciale a se prezenta la parochii de cl. I (dacă vor face examen din latină). Se primește.

P. Drăgălina propune a se primi la parochii de cl. II și absolvenții de pedagogie, cari au 4 clase medii.

R. Ciorogariu propune ca pentru parochii de cl. II. să poată concura numai cei cu 8 clase medii și cvalificați cu calcul »bun«.

Episcopul I. I. Pap combate această propunere; zice că este destul dacă concurentul are numai 4 clase medii și pedagogia.

Dr. G. Popovici primește propunerea lui

Ciorogariu cu amendamentul, că dacă nu se prezintă la concursul parochiei de cl. II clerici cu 8 clase, să se admită la al doilea concurs și cei cu cvalificația cl. III.

Dupăce *Episcopul Aradului* își mai susține părerea, arătând că așa cer necesitățile speciale ale diecezei *Aradului*, *Congresul* primește propunerea lui *Ciorogariu*.

La condițiunile pentru parochii de cl. III de asemeni se primește propunerea lui *Ciorogariu*, în senz ca toți cei-ce nu intră în categoria cl. I și II, sunt a se considera cu drept pentru parochii de cl. III.

La §-ul 17 vorbesc *Vlaicu și Oprean*, la 18 *V. Demian*, la 19 *Vlad și Oprean*.

Ședința se ridică la orele 7.

Ședința VIII.

Sâmbătă, 7/20 Oct.

Presidiază *I. P. S. Sa Mitropolitul*.

Dr. G. Ciuhandu citește procesul verbal al ședinței de ieri. Se autentică.

I. P. S. Sa având a face comunicări confidentiale, dispune îndepărtarea publicului.

Dă apoi răspuns la interpelarea lui *Pepa* în chestia convocării congresul. Se ia unanimitate spre știre.

P. S. Sa Episcopul I. I. Papp arată rolul ce l'a avut cu prilejul intervenirii ce a făcut în persoană la *Budapesta*, pe lângă guvern, din însărcinarea *I. Prea S. Sale Mitropolitului*.

Se declară ședință publică și concludul de luare la cunoștință a răspunsului *I. P. S. Sale* se enunță.

Se intră în ordinea zilei.

Mitropolitul arată, că s'a mai gândit asupra §-lui 26 și este de părere că în adevăr, nici în caz de renitență a alegătorilor, nu putem lipsi sinodul parochial de dreptul lui de alegere (numind preot, cum se propune din partea comisiei, în caz când în termin de un an dela instituirea administratorului parochial comuna parochială nu reclamă ori nu vrea să facă alegere).

M. Veliciu insistă a se lumina chestia asta gravă aici, unde e lamura bisericii noastre. Nu se poate admite propunerea, de oarece atinge dreptul cardinal al alegerilor, înscris în statutul organic, de păzirea căruia trebuie să fim geloși. Propune trecerea la ordinea zilei peste propunerea comisiei. Motivează pe larg și cu temeinice argumente. Dacă e nevoie de reformă în această chestie, să meargă chestia la Sinoade, dar să fie trimisă de aici cu marca: *Grijiți de dreptul înscris în statut și chibzuiți bine ce faceți!*

Se primește propunerea dlui *Veliciu* de a se șterge întreg acest §. 26.

La §. 27 (devenind 26) vorbește *Arsenie Vlaicu*. Paragrafii 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35 și 36 (final) se primesc fără discuție.

N. Zigre raportează în numele comisiei organizatoare. Motivează pe larg necesitatea reformării regulamentului disciplinar, precum arată și principiile ce au condus comisia la alcătuirea propunerilor sale, și peste tot a întregului proiect de reformă. S'a avut în

Sirolin

Promovează apetitul și greutatea corpului, delătură tuse, febră, asudarea noaptea.

Se prescrie zilnic de numeroși medici și profesori la morburî de plumânî, cataruri, tuse convulsivă, scrofulosă, influență.

Oferindu-i-se publicului imitații fără preț, să se ceară totdeauna: *impachetarea originală „Roche“.*

F. Hoffmann-La Roche & Co, Basel (Eletia).

„Roche“

Se capătă prescriindu-se de medic în farmacii la 4 cor. sticla.

vedere verbalitatea, a se da teren larg apărării și mai presus de toate regularea competențelor, ceea-ce nu era în vechiul regulament, care se făcuse, la 1886, în pripă.

Propune luarea la cunoștință a raportului consist. mitrop., iar proiectul de regulament să se primească ca bază de discuție.

Dr. I. de Preda vorbește în discuție generală. Zice să se ia dela ordinea zilei acest proiect, căci e făcut în grabă, și să se institue o anchetă care la proximus congres să vină cu chestia deplin studiată.

Dr. N. Oprean rectifică unele aserțiuni ale raportorului. Nu e mulțumit cu proiectul prezentat. Il combate punct de punct. Conclude că Ven. Conzistor mitropolitan n'a satisfăcut însărcinării date la 1903 de congres, la propunerea vorbitorului, căci deși se susține în raport că proiectul s'a făcut pe temeiul principiilor moderne, nu este însă așa, ci proiectul e o dovadă de nepricepere a celor ce l'au făcut. E un regres ceace ni-se prezintă, nu un progres față de regulamentul în vigoare. Termină propunând ca proiectul să se ia dela ordinea zilei și congresul să îndrume conzistorul mitropolitan a veni la proximus congres cu un proiect întocmit pe baza verbalității.

I. P. S. Sa Mitropolitul, față de verbalitatea pe care o accentuează dl Oprean, obsearvă că asta ar fi contra canoanelor, căci s'ar blama fețele bisericești în public. Asta nu e nici o biserică și nici din parte-i nu o admite.

Em. Ungureanu propune ca proiectul să-l primim în chip provizor pe 3 ani. În acest interval să se convoace o anchetă din mai mulți bărbați speciali, cari la Congresul viitor să ne prezinte apoi un proiect de reformă mai bun.

Preda insistă pentru propunerea sa.

N. Zigre reflectează dlor Preda și Oprean. Citește adaogările comisiei.

Propunerea dlui Oprean se respinge.

S'a respins și propunerea dlui Preda și astfel se declară primită a dlui Ungureanu. Ședința se ridică la orele 12.

Mandatul din Bocșa. Comisiunea V verificatoare a Dietei, în ședința de Sâmbătă a adus verdict în chestiunea mandatului din Bocșa a deputatului naț. *Coriolan Brediceanu*. Comisiunea a ordonat anchetarea acuzelor de agitație și terorizări naționaliste, ridicate de petenți, încredințând anchetarea referentului *Horváth Gyula*.

Mandat nimicit. Pentru prima-dată se întâmplă ca Camera să nimicească un mandat din vina presidentului alegerii. Mandatul lui *Kiszely* care a fost ales deputat în *Párdány* cu o majoritate de un vot, a fost nimicit, iar presidentul alegerii pedepsit la 3000 coroane.

Sentința a făcut mare senzație. Astfel în *Párdány*, unde am avut și candidat național, va fi cât mai curând nouă alegere.

Lupta pentru limbă.

Am raportat abia de unăzi despre lupta frumoasă a urbarialistilor din Gioroc pentru drepturile limbii noastre.

Azi avem deosebita bucurie să putem vesti un nou caz întâmplat în *Conop*, o comună tot pe Valea-Murășului.

Poporul de aici s'a hotărît să puie capăt unei stări rușinoase suferite pân'acum, ca în comuna lor curat românească, limba protocolară a reprezentanței să nu fie cea românească, ci alta pe care ei n'o înțeleg.

Drept'acea în ultima adunare a reprezentanței lor sătești au hotărît cu totalitatea glasurilor, ca d'aci 'ncolo limba protocolară a comunei să fie cea românească. Hotărîrea aceasta însă nu e pe placul notarului, care nu știe o boabă românește.

El s'a pus deci și a apelat la congregație hotărîrea reprezentanței și ziarele unguerești înfuriate pentru concludul Conopenilor, își manifestă toate speranța, că Congregația de Mercuri va nimici acest conclud. Acolo vor fi însă și Români! Concludul Conopenilor este de altfel un drept al lor înscris în lege.

Drept'acea în adunarea congregației, Români vor fi datori să apere cu ultima energie acest drept — cel mai mic doară — din legea de naționalități, pe care și ministrul-președinte *Wekerle*, în vorbirea sa de astă-primăvară, a făgăduit că-l va respecta.

Notarul, ori învețe românește, ori plece!

Din România.

Aseară AA. LL. RR. Principele *Ferdinand* și principesa *Maria* împreună cu micii principii *Carol*, *Elisabeta* și *Maria* și principele și principesa de *Hohenlohe Langheburg* au asistat la reprezentația «Povestea Neamului» la *Arenele Romane* dela Expoziție.

La Prologul din *Povestea Neamului* s'a adăogat un nou pasaj foarte elogios la adresa Familiei Princiare care a fost declamat aseară de dl *Vasile Leonescu*. Acest non pasaj a făcut o frumoasă impresie asupra publicului asistent care a făcut o entuziastă manifestație de simpatie Principilor Moștenitori.

Libertatea întrunirii și asociațunea.

De dr. U. T. Mihaiu.

II.

Clasa asta a proletariatului de fabrică, încearcă a se asocia pentru a-și apăra interesele ei de viață. Parlamentul oprește aceste asociațiuni la 1800 ca primejdioase. Dar după multe lupte și sfortări se fondează totuși la *Manchester* în 1826, «*Friedley union of mechanics*» (societate de ajutorare). Societatea asta trăește din contribuțiuni mici, scopul ei este de a distribui la cei lipsiți ajutoare modeste.

După această fondațiune, se formează altele, și la 1869 se amalgamează toate asociațiunile în «*Societatea uvrierilor uniți*», «*amalgamatet, society of enginers*» la *Londra*. Societatea asta are acum puteri mari, dar

și scopurile ei sunt acum mari, ea numai e locală, ea cuprinde tot teritoriul *Angliei*, ținta ei nu mai e simpla ajutorare a săracilor și lipsiților, ea urmărește ținte economice, sociale și politice. Din vlăstarul mic al unei simple societăți a crescut un arbore gigantic cu infinite ramuri făloase.

Societățile acestea sunt cunoscute sub numele de «*Trade-Unions*». Similare sunt societățile cooperative fondate întâia dată de bravii pioniri dela *Rochedale*, tipul asociațiunilor mutuale.

Părerile asupra acestor asociațiuni erau la început cu totul divisate. Azi nu se mai cugetă nimeni a oprî coalițiunile, organizările ori tovărășiile claselor de jos, ele sunt numai necesare, dar legale. Nu se poate interzice nimănui ași urmări interesele sale. Fie-care are dreptul și datorința a-și asigura interesele vitale și a căuta a le realiza. Auxiliarul excelent pentru aceasta e asociațunea. Cine rămâne atomistic nu-și poate potența puterea, asociația crează supraforțele productive.

Mișcarea asociațiunilor stă în legătură organică cu evoluția economică. Aceasta trebuie spus, e mai prost a retăcea adevărul acesta, decât a-l pronunța. Aceasta a recunoscut-o întâi politica profundă engleză, care a dat tuturor formelor de asociațiuni libertatea nețarmurită.

Cine vrea să reprezinte ceva în societate, trebuie să aibă o putere după sine. Politica e o problemă de putere. Expresiunea acestei puteri e asociațunea, prin care ajunge cel sărac și cel slab la influință și tărie.

Organizația colectivă e un mijloc de putere.

Nimic mai clar, ca cei săraci și cei slabi să se folosească de acest mijloc pentru a parveni și ei pe un ram mai verde. Aceasta nu e greu de priceput. Ce era bresla în epoca de înflorire a evului mediu, aceea e asociațunea în timpul actual. Prin organizația corporativă au pus meseriași mâna pe regimentul orașului. Numai prin asociațiune pot și clasele inferioare să-și asigure neatârarea lor în prezent.

2. *Francia*.

Arena libertății întrunirii politice e revoluția franceză din 1789. «*Adunarea Națională*» nu e altceva, decât o vastă întrunire politică a ordinilor de jos, care se constituie în o adunare deliberatoare, depunând jurământul, a nu se mai dizolvă până nu va da țării o nouă constituțiune. Actul acesta sancționează libertatea întrunirii. Clasa a treia, adică, clasa țărănească, adunata în sala «*Jocului cu mingea*» nu mai vrea să știe, de ordinele ministeriale echivoce, ea răspunde prin vocea sonoră a lui *Mirabeau*, «*că ea e adunată prin voințele poporului și nu va retră decât prin forța baionetelor*». În anul acesta debitează masa populară primadată pe scena politică, ea nu mai e dupăcum se zicea, clasa a treia, ea e mai mult, ea e totul, ea e națiunea, ea e bransa aceea puter-

INMORMĂNTĂRI

cu pietate religioasă, pe lângă supraveghierea noastră personală, în toate prețurile, cu frumoase decorări de dolio, în mod corăspunzător.

Exhumare și transport de cadavru în toate părțile necunoscând nici piedici, nici distanță.

CSUTAK KAROLY és FIA

primul institut de înmormântare

ARAD, piața SZABADSÁG nr. 20,

o o o o (palatul contelui Nádasdy). o o o o

— Telefon 37, serviciu de noapte (la locuință) : 339. —

Cunune pentru posminte și pantlici pentru cunune pentru ziua morților și pentru ori-care altă ocazie, cu inscripții în ori-ce fel de execuție, recomandăm împodobirea și iluminarea criptelor după cheltuiala ce o vreți.

SIGRIE de LEMN și METAL

și obiecte de aranjament de tot soiul.

Imprumutăm decorațiuni, catafalc, dric funebru în ori-ce alte obiecte necesare la o înmormântare.

Spriginul marelui public. Csutak Károly és fia. Il cer cu profundă stimă.

nică, fără care celelalte pături sociale ar fi debile ca niște frunze de trandafiri. Clasa a treia e descoperită de Lleyès în broșura sa celebră, intitulată: »Ce e clasa a treia?« pe care Mirabeau o introduce în arena politică înălțându-o la rangul însemnătății ei meritate.

Un caz analog celui lui Wilkes în parlament, e ridicarea lui Mirabeau în Cameră, contra clerului și a nobilimii, în favorul clasei de jos. În ședința asta a sburat nori de praf din perucele baroce a aristocrației. Viteazul tribun atacă prejudiciile și prerogativele claselor superioare, pentru ce e acuzat de, »un inamic a păcii, venit pentru a rupe prin o moțiune incendiară un acord care era concluz și jurat«. Atunci a rostit Mirabeau, rănit până în adâncul sufletului, cuvântarea cea celebră, care a rămas un monument nemuritor al elocinței:

»Adunarea națională nu vă asigură triumful pretenziunilor voastre și eternitatea privilegiilor«.

»In toți timpii și în toate țările a perzecat aristocrația amicii poporului. Așa a perit ultimul Grach de mâna unui patrician. Ajuns de lovitura mortală, el asvârle pulberea spre cer, mărturisând zeilor răz bunare; și din pulberea asta a născut Marius: Marius mai puțin puternic pentru a extermină Cimbrii, decât pentru a doborî în Roma aristocrația«...

»Privilegiile vor sfârși, dar poporul e etern. Acestea sunt convulsivile privilegiilor care expirează«...

»Cler! Nobilime! acela care vă atacă cu atâta injustiție și violență, nu e de loc inamicul vostru, căci principiile lui ar putea fi gloria voastră«...

»Clasa a treia, nu mai e o clasă, ea compune azi națiunea, e timpul a fi mai drepti ca mai înainte, e vreme a acordă drepturilor speciei omenesți aceu ce nu se cutează în secolii barbari, e timpul a cedă privilegiile voastre și aceasta e mijlocul a conservă discuțiunile voastre personale...«

Lupta asta a democrației contra aristocrației reacționare sfârșește cu victoria poporului.

Aici s'a decis libertatea și purtarea intrunirii politice, care prinde în forma tot mai mobilă a masselor interesate în afacerile publice, o forță suverană. Prin libertatea intrunirilor a devenit opinia publică mai puternică decât legile. Celebru e cazul acela când s'a ales contra legii un deputat în parlament, pedepsit pentru crimă, și când Clemenceau a declarat, că după lege nu e alegibil, dar noi îl recunoaștem, tocmai acesta e dreptul camerei și a poporului suveran, care la ales.

Din Dietă.

Ședința de Sâmbătă 20 Oct.

Două cazuri de caracteristică neglijență a deputaților guvernamentali au produs o situație penibilă pentru guvern și președinte. La deschiderea ședinței lipsește raportorul legii pentru reabilitarea lui Rákóczy: Zakariás János. De asemenea lipsește raportul legii a doua, puse în discuțiune, a legii pentru încurajarea industriei: Nagy Emil. Sosind în sfârșit, el își ocupă locul.

Raportorul Nagy Emil cere ertarea Camerii pentru întârziere. Statele din occident au o industrie dezvoltată, ea face cel dintâi element al puterii lor. Industria înseamnă bogăția și progresul unei națiuni. Avem nevoie de acest proiect, tocmai pentru că în curând se va realiza teritoriul vamal autonom, pe care-l pregătește. Spune, că punerea în aplicare a acestei legi se admite numai

unui guvern constituțional căruia Camera i-a în-cuviințat budgetul.

Ministrul de comerț Kossuth Ferencz zice că cine vrea neatârnamarea economică, acela trebuie să dorească și dezvoltarea industriei. Eu am preconizat-o în opoziție și nu mi-am schimbat părerea nici aici pe banca ministerială. (Aplauze). Austria va înțelege, că neatârnamarea economică este singura stare normală și firească a lucrurilor. Mijlocul cel mai nimerit pentru înaintarea industriei ar fi, dacă capitalurile din țară ar pași pe terenul industriei, căci industria este mijlocul cel mai bănos al câștigului. Este de dorit ca spiritul de inițiativă și asociere să se trezească tot mai mult la noi. Trebuie să încete, zice ministrul, concepția aceea care crede că industria și comerțul nu sunt indeletniciri pentru elită, pentru domni. În Anglia ea a încetat. Acolo mulți lorzi sunt fabricanți, neguțători, proprietari de mine. Noi însă nu putem nădăjdui, ca aceste credințe greșite ale societății noastre se vor stânge curând. Pentru aceia trebuie să lucrăm în mod artificial pentru dezvoltarea industriei. Trebuie să atragem capitalurile străine. Câștigul mijlociu, pe care-l aduce un capital plasat în industrie este de 10%. La capitalurile străine deci nu poate emigră de cât 10% în vreme ce restul rămâne în țară. Sumele jertfite de stat pentru industrie nu sunt pierdute, ele se întorc statului în chip de contribuții și dări indirecte. Ele ajută progresul păturilor celor mai de jos atât fiziceste cât intelectualcește. Progresul industrial al Angliei a făcut ca poporul englez să se hrăniască mai bine și să-i crească puterile trupesti și sufletești. Nădăjduiește, că dezvoltarea industriei va micșora emigrările. Ea nu va fi păgubitoare agriculturii. În sfârșit ministrul spune, că subvențiile date nu se vor putea discuta în Cameră, căci nici un fabricant nu ar suferi acesta.

Cel dintâi orator după ministru a fost deputatul român

Dr. Iuliu Maniu. Dânsul spune, că partidul naționalităților aprobă stăruința guvernului de a dezvoltă puterile economice ale țării. Oratorul însă are multe obiecțiuni însemnate împotriva proiectului de față. Chiar și titlul lui este greșit, căci legea de față nu spriginește decât marea industrie, în vreme ce mica industrie se împărtașește de o soarte vitregă. Spriginul atât de mare dat industriei mari, va ucide pe cea mai mică. Trebuie un proiect de lege pentru ocrotirea acesteia mai ales, că partidul kossuthist își datorește acesteia triumful ei mai cu seamă micilor meseriași.

Oratorul reprobă măsura prea mare de putere discreționară ce se acordă guvernul prin legea aceasta. Guvernul va acorda și va retrage subvențiile după cheful lui și după cum vor cere interesele lui politice. Conducătorii și muncitorii fabricelor vor deveni agenți electorali ai guvernului. Trebuie deci să regulăm și să restrângem prin legislatură puterea discreționară a guvernului, căci altfel el va abuză de ea. Modificațiile și amendamentele propuse în secțiuni și în ședința partidului kossuthist măresc puțința acestor abuzuri, ba îngreunează scopul acestei legi. Astfel oratorul cere ca lista fabricanților subvenționați să nu se publice în cameră. Propune constituirea unui consiliu de industrie ale cărui păreri vor călăuzi pe guvern la distribuirea subvențiilor. Ori cât se unește cu guvernul în dorința de-a se sprijini industria oratorul nu poate aprobă proiectul în forma prezentă și o respinge.

Szentiványi Árpád vorbește pentru proiect.

Ministrul de comerț Kossuth aprobă propunerea dlui dr. Iuliu Maniu pentru crearea consiliului de industrie și spune, că va depune un proiect de lege în sensul acesta.

Delegatul Anton Bauer vorbește în limba croată și depune o moțiune. Ele propune amânarea discuțiunii din cauză, că proiectul actual jignește mai multe drepturi ale Croației și Slavoniei înscrise în lege.

Ministrul Kossuth respinge această propunere. Vorbește încă Holló Lajos care spune că dezvoltarea industriei ar putea să dea o influență prea mare străinilor.

Bozo Vincovici (croat), vorbește în limba croată și spune că regretă, că Croații nu pot aprobă proiectul prezent din cauză, că jignește drepturile Croației.

Mai mulți deputați îl întrerup spunând că este o necuviință de-a vorbi aici în limba croată.

Președintele îi chiamă pentru aceasta la ordine.

Ugron Gábor cere să se înființeze posturi de stenografi și traducători croați în cameră.

Președintele promite de a face o propunere în sensul acesta.

Lányi Mór vorbește pentru proiect.

Ernszt Sándor spune, că partidul poporal căruia aparține are multe temeri, din cauza marelui puteri discreționare ce se acordă guvernului prin proiectul acesta.

Lengyel Zoltán adresează ministrului de honvezime o interpelare pentru artileria honvezimii.

Ministrul Jekelfalussy răspunde și Lengyel ia act.

Dr. Stefan Petrovici adresează ministrului de interne o interpelare în care spune, că contabilul comitatului Caraș-Severin Kállay Ferencz a ridicat învinuiri grave printr'o scrisoare publică asupra administrației acestui comitat. Citește această scrisoare.

Președintele face pe orator atent, că scrisoarea conține expresii neparlamentare și învinuiri în contra unor absențe cari deci nu se pot apăra.

Dr. Ștefan Petrovici adresează următoarea interpelare guvernului: Cunosc d-nii ministrii învinuirile din această scrisoare? Luat-a guvernul măsuri pentru anchetarea cazului printr'un comisar regesc? Dacă nu s'au luat măsuri, are guvernul de gând de-a le lua?

Ședința se ridică la orele 2 și jum.

Tot Goluchowsky.

Discuțiunea în jurul căderii ministrului de externe continuă. Oricât este de neplăcută inoportună guvernului, oricât nădăjduiește acesta ca ea să va stinge și va muri de inaniție, ea curge înainte. Ba mai mult, ea pornește necontentit nouă hrană, nouă alimentație prin ziare. Cu știri, fie adevărate, fie fantaziste, cu minciuni și cu combinații, ele o susțin, o atâță mereu. Hotărît chiar, dacă ea nu ar fi existat, ea să va face în chip artificial. Este o campanie ce pare a fi pusă la cale cu multă dibăcie și înrîgă, cu șiretenie și stăruință, pentru a nu lăsa să adoarmă afacerea până la intrunirea delegațiunilor, când ea va trebui să se reaprinză în chip fatal.

Guvernul, la rândul lui, încearcă toate mijloacele de a potoli, de a localiză și stânge focul. Am văzut dezmințirea atât de stăruitoare, lui Wekerle, că aceia liniște artificială, care ascundea atât de rău neliniștea și îngrijirea crescândă a guvernului pentru aceasta afacere.

În aceeași vreme cu dezmințirea asta, el caută, să îndrume, pe nesimțite, pe alte căi preocupările și discuția publică: ba încurajarea industriei, ba canalizarea Tisei, ba noi investiții pentru colonizări — toate să încearcă și — toate în zădar.

Cel dintâi organ de publicistică din toată monarhia, puternica unealtă a alianței izraelite »Neue Freie Presse« pare a fi primit sarcina de a săpa groape bietului Goluchowsky. Ea declară situația lui ca zdruncinată. Dacă știrile despre căderea lui ar fi neadevurate, zice, dezmințirile guvernului ar fi avut destulă autoritate morală pentru a fi crezute.

Discursul d-lui Delavrancea,

rostit la banchetul dat de primărie în cinstea escursionistilor din țara Bârsei.

Domnilor!

Sunt obicinuit cu onorurile, cu toate că nu prea am alergat după ele, și nici ele după mine. Totuși, cinstea cea mare, ce mi-se face astăzi, de-a fi invitat din partea d-lui primar de altă confesie politică, la masa întinsă de bucurie pentru venirea dv. — mă îndeamnă să-i spun cele mai sincere cuvinte de mulțumită. Căci noi între noi, putem să ne certăm, putem să ne sfășiem, dar când aparem în mijlocul dv., ori ne gândim la dv. vom fi uniți peste toate sfășierile între noi. Nu numai pentru dragostea ce Vă purtăm — asta e naturală. Ar fi contrar legii naturale să nu ne iubim unii pe alții. Iubirea noastră e chiar fatală, e istorică, e organică. Simțim ca și d-voastră, — existența noastră întregă e legată de a d-voastră. Dacă dv. ați intră în istoria noastră, și noi am intră în istoria d-voastră dv. am eși amândouă părțile sperieți, desigur, dar încrezători, în acelaș timp — nu de dragostea ce ni-o purtăm, ci de iubirea sfântă a marelui Mihai. — E minune existența acestui popor, a cărui toată viața, îndoit de lungă prin suferință, ne dovedește pas de

pas, că drepturile nu se fac, drepturile se știu apăra. Istoria dv. nu a scos la iveală cuceriri, dv. nu ați consimțit niciodată la așa ceva. Întreaga dv. istorie e până la anul 1848 un lung șir de protestări, rupte, atunci, pe-o clipă de prilejul răzbnării. Totuși, se găsec în istoria dv. și momente luminoase. Regele Bela IV, nu se știe să spună că în tot regatul său nu află Unguri cari să construiască caste așa de măiestru și să le aperse așa de dibaci, ca Români. Alt rege, Sigismund, mărturisește și el, că poporul valah e singurul, care, după obiceiul strămoșesc, știe să aperse cetăți, și să învingă pe șes. Iar Ferdinand al II-lea, se simte dator să Vă recunoască: *jus pristinis libertatibus*, »cari au dovedit că imperiul ar fi suferit multe, chiar și peire, fără de români«. Acestea momente, toate mărturisesc limpede și neiertător, că, legea poate să nu se aplice, dar drepturile moștenite trăiesc...

...D-voastră sunteți speranța noastră, precum noi suntem speranța dv. Așa a fost asta în toate timpurile, așa e și azi... Au trecut peste capetele noastre și timpuri de urgie. Și am slăbit în curgearea lor, în băntuirea lor. Întâi boierii, cari au trecut, cu lăpădare, la statul care i-a încărcat cu toate onorurile, de cari nu puteau avea parte la neamul lor. Cei mai mulți însă, și dintre boieri, au rămas țărani, la vetrele lor, au rămas căpitani pe munți. Poporul s'a găsit deodată fără conducători, și în 1437 țărani se adună, dar sunt zdrobiți, până nu vin iarăși, cu nou conducător, cu Mihai în frunte. Cavalerii în zale și opincarii cu pepturi goale se ciocnesc crâncen, și după două lovituri lupta nu se hotărăște, dar zalele cedau peptului gol, și fac pace...

...La Bobâlna se face întâia constituție a dv. Se dă poruncă, că fiecare sat românesc să aleagă doi bătrâni, și aceștia se adună în tot anul, pe munte — ca un senat roman, cu senatorii în cojoace. — Apoi vine cel mai mare *sacrilegiu în istorie*: unio trium nationum, cari sub cuvânt că vreau să incheie forțele țării, au năpustit în ținuturile românești, și au săvârșit cruzimile cele mai neiertate. (Oratorul zugrăvește aci nedreptățile ce le îndurau Români din partea stăpânitorilor, și mai ales birurile cele mai istovitoare ce se impuneau țărânilor, în chip de slujbă pentru boierul maghiar. Sfârșește zugrăvirea așa:) Atunci s'au făcut acele faimoase legi, despre *estirpationes populi valahici*, după cari un cap tăiat, românesc, plăteă 40 de floreni ungurești.

Acest popor totuși nu a căzut. Patru revoluții în șir se ridică, iar când Viteazul Mihaiu întră în țară, el se ridică ca o furie. Chiar un Ungur, contele Bethlen zice despre acel moment: n'a fost revoluție, ci divinitatea transformată în furie, să pedepsească blăstămățiile unui popor. Horia

și Cloșca au ideia unei umanități viitoare. Ei zic: nu noi liberi, ci toți liberi, ca să putem fi fericiți! — Vine apoi binefăcătorul despotism al Maria Tereziei și al lui Iosif II, care Vă aduce școli, Vă aduce progres, așa că în loc să ne absoarbă Ungurii pe noi, noi îi absoarbem pe ei. — Nici pe Câmpul Libertății, noi nu am jurat pentru drepturile românești, ci pentru drepturile omenești, pentru țară și împărat, pentru drepturile istorice...

...Dat v'a fost, ca, rupți cu furca, frânți în roată, tăiați, ferecați, trași în țeapă — așa că venind Iosif II prin țară, Maria Terezia a poruncit să se curețe de pe drum cadavrele, să poată mânca în tihnă fecioru-s'o! — astfel să răsbiți prin veacuri. Da, domnilor, istoria noastră e o istorie de suferinți, de împilări, de nedreptăți nemărginite. Din ele însă o singură învățătură se strecoară, plină de nădejdi. Ne învață, că un popor nu poate fi distrus fizicește, cel mult unul câte unul din membri lui — *pere numai atunci când el renunță a luptă!* Voi nu ați renunțat nici odată, și ați dobândit că actualul împărat vă cheamă, în parlament, vă recunoscă acolo limba românească, și iscăli românește. Abi după războiul cu Prusia se schimbă situația, și rând pe rând iarăși vi-s'a luat totul...

Și nimeni nu ne poate tăgădui că suntem același popor, până va rămâne dreaptă vorba din poveste: acolo unde vântul duce perișorul și osciorul nostru, tot pământul e al nostru. — Ne unește pe noi, nu numai firea dar și nenorocirile. Istoria dv. de până acum, a fost un lung șir de protestări, ca și a noastră, dar să sperăm că va fi în ea și un alt punct comun: victoria! — Avem drept la aceasta, după munca și jertfa enormă din trecut. Trei civilizații am apărut până acum: cea romană, cea bizantină și civilizația modernă. (Povestește amănunțit în ce chip)...

...Ce să ne spunem, că vă iubim, că ne iubiți? Nu se poate ceva mai firesc decât aceasta. Dar trebuie să spunem, în momentele acestea sfinte, trebuie să o spunem cu toată hotărîrea, că *față de aceasta iubire trebuie să încete ori-ce neînțelegeri, și la noi și la voi!* Spuneți celor de acasă, vom spune-o și noi, că în chestia națională trebuie să ne chiar compromitem în fața Europei. Să știe toți bărbații de stat, să dea Dumnezeu, că ori de unde vom ieși — din cea mai înaltă familie ca dl primar, ori dela glia cleioasă, ca mine! — în chestia națională trebuie să fim una, *ca să fie posibilă chestia.*

Ori-care va sui treptele puterii, trebuie să-l facem imposibil, dacă el crede, că va putea specula chestia națională! Eu unul nu mai sper nimic, în viața aceasta, decât să rămân fidel che-

stiei naționale. E singura onoare la care aspir — n'o caut, o servesc. — Mulțămesc deci încă odată d-lui primar Cantacuzino, care, invitându-mă, îmi făcîu posibil să spun aceste câteva cuvinte în fața fraților noștri. (Furtună de ovății!)

Memoriile cancelarului Hohenlohe.

Prințul Alexandru de Hohenlohe, zis și prințul roș, e fiul răposatului fost cancelar principele Chlodwig Hohenlohe-Schillingfürst, ale cărui memorii au atâta vâlvă în Germania; El și-a dat dimisie din slujba de guvernator al ținutului Kolmar din Alsacia. Ziarele clericale și de altfel aproape celealalte ziare, afară de câteva din Germania de miazăzi, s'au năpustit asupra lui pentru îndrăzneala ce a avut de-a da în lumină memoriile tatălui său.

Prințul Alexandru Hohenlohe a fost multă vreme deputat în Reichstag, dar »selbste«, neînregimentat. În unele chestii mergea cu conservatorii, dar în potriua clericilor era întotdeauna, de pildă când cu legea Heinze, care vrea să impedeze pe pictori și sculptori să înfățișeze oameni goi. În chestii culturale a fost totdeauna cu stînga.

Un ziar conservator zice: »Acuma, la o sută de ani, după înfrângerea dela Iena, unde a comandat un Hohenlohe, vine alt Hohenlohe de dă o lovitură așa de grea statului prusian».

Unii zic, că prințul e unelta nobilimei și că umblă să ia chiar tronul Germaniei.

Cu drept cuvânt s'a zis că s'au spus toate nebuniile în această chestie!

»N. Freie Presse« primește din Berlin o scrisoare din care e de luat aminte partea unde arată că împăratul nu s'a dat înapoi înaintea putinței unui războiu cu Rusia și cu Franca de-o dată, dacă Rusia ar fi luat Bulgaria. Bismarck de această politică vorbea când a zis că împăratul face politică externă ca și Frederick Wilhelm al IV-lea.

— Convorbirea lui G. Villiers dela »Le Temps« cu Alexandru de Hohenlohe.

Prințul a spus:

«De eri mă aflu într'o situație nouă. Tocmai sosesc dela Strassburg, unde am dat demisia în mâinile guvernatorului. Poate m'or întreba de ce n'am făcut acest pas îndată după publicarea depeșei împăratului. Pricina e, că nu aveam în mână textul depeșei, ci l'am aflat numai din ziare, iar mai apoi dintr'o prescurtare în telegrama dela frate-meu din Boemia. Am crezut, că nu trebuie să iau astfel de hotărîre gravă, înainte de a mă încredința bine de sentimentele împăratului față de mine.

Scrisori din București.

— 9 Oct. 1906.

Dragă Li.

În sfârșit am găsit și răgazul, a cărui lipsă atâta o pomeneam, și pot să-ți scriu acum despre lucruri ce s'au petrecut nișel mai de mult. Între acestea, neapărat că serbarea corurilor te interesează mai cu seamă.

Din marea de fraze, ce au țîșnit din inimile oratorilor, »frați,« pe la primiri și banchete, o frază mi-se pare a fi fost mai nimerită, decât toate. Acea, care spune, că *expoziția iubilară s'a făcut tocmai pentruca să dispară granița culturală dintre noi.* Ca și când ar fi spus — eu, era să o spun odată, — că, iubileul ce ne preocupă acum întreaga gândire și simțire, e iubileul viitorului, mai mult doar decât al trecutului! Și într'adevăr, nici odată n'am simțit mai adânc, cele spuse de nu știu cine, ori cele gândite de mine, decât în ceasurile când erau adunate într'un norod toate corurile din țara românească, din țara ungurească și Bucovina. Par'că în veci n'ar fi fost între noi granița culturală! — E interesant, de altminterlea, să-ți spun, că, de câți compatrioți întrebam cum se simt pe aci, cu toții îmi răspundeau: ca acasă, ca acasă, nimic nu-mi pare strein. Nici nu-i mirare după primirile — nu numai cele oficioase, ci ori și unde, par'că s'ar fi făcut la porunceală! — după primirile strălucitoare, orbitor de strălucitoare, ce li-s'au făcut. Hei, alt sentiment, cu totul altul, mă stringea pe mine de inimă când pușesem întâiul pas în capitala românească.

Dar, pst! să nu tulburăm cele sfinte.

În timpul ce s'au dat reprezentațiile corurilor

la Arenele Romane, făcându-se astfel târnosirea lor, lumea stătea să doboare cascele de bilete, cu frumoșii jandarmi ce trebuiau să țină cordon, cu tot.

Așa de mare era dorința de a lua parte la înfrățirea în cântec a întregului neam! Că zeu, dacă socotim bine, pe lângă limbă și lege, doina a fost aceea care din timpuri străvechi și prin timpuri vitrege ne-a păstrat neștirbită unitatea sufletească a neamului, și tot cu ea s'a pecetluit, acum, nădejdea viitorului nostru. Nu te vei mira deci, că lumea era în delir, când resunau, unul după altul, tot cântece de ale noastre, acum din vocile unui cor țărănesc, acum din unul de cărturari, în care însă totdeauna erau meseriași ori neguțatori, mărturisind astfel, că doina înfrățeste, împacă nu numai neamurile ci și clasele. Iar, când toate corurile se amestecau într'unul, sub ochii plini de flacără a maestrului Kiriak, spre a înălța, cătră ceriuri, ruga tuturor, pentru binele Regelui și a țării, se potoli deodată tot focul de îngheșuală, ca să izbucnească pe urmă cu puterea vrăjmașă, juruitoare, neîncetatele urale și pocnete din palmi. Cător sceptici, cător șovăitori, dintr'ai noștri, li se vor fi oțălit atunci inimile și voința! Tu nu-ți închipui, ce poate să facă românul, într'un entuziasm! Și lumea ți-ar scoate-o din țîșini, fără să mai chibzuiescă, că ea se poate prăbuși asupra lui.

Imi plăcea mie mult solidaritatea coriștilor din orice parte, cea ce e atât de penibil când e înlocuită prin o tănuită râvnă de a se întrece, fie în toaletă fie în figurare, cum mă măhnise asta bunăoară la excuzioniștii făgăreșeni, cu cari veniși și tu. Ce frumos era, ca să spun ceva de toate zilele, în calea spre Constanța, dovada ace-

stei solidarități frățești! Erau la o mie de coriști pe un tren, și călătoreau noaptea. Lumea era o-bosită și nespălată. La toată gara se dădea năvală la fântână, și la poamele recoroare, ce se găseau, dar să se fi întâmplat vre-o ceartă, vre-o îngheșuală, nici vorbă. Trenul numai putea să aștepte, își ceru scuzele prin o șuerătură și plecă înainte. Înzădar strigă călăuzul din toate puterile: la vagoane domnilor! nime nu se împingea, nime nu călca picioarele altuia ca să ajungă cel dintâi »la vagoane«. Trebuia trenul să pornească, și să meargă înainte încet-încet, timp de câte-va minute, până ce urcă lumea, iară vagoanele, în mișcare, cu multă veselie și deplină înțelegere. D'apoi despărțirile, cu câtă emoție sinceră se făceau! Cum își ștrângea mâinile fiecare, cum se îmbrățișeau chiar, fără de a mai întrebă: tu cine ești, și ce ești? De-a mai mare dragul când vezi atâta intimitate, ce nu caută dacă e fată de avocat, ori numai de notar, sau chiar de dascăl.

Nota estetică a corurilor era frumșea porturilor felurite și fețele rumene ale cântăreților, iar nota morală era disciplina lor perfectă. Exagerau chiar în privința asta. Țin minte că corul țărănesc din Breaza umbra și pe stradă »toți în șir grămadă« în frunte cu o tablă, care spunea, cine sunt.

Putem fi mândri, că dintre toate porturile, seriosul port Seliștean, cu simplitatea lui de culori și cu poetica învălitoare a părului era mai mult admirat. Păcat numai că nu prea-ți vine să admiri minunăția învălitoare când te ispitește dulceața ochilor, ce nu se ascund sub ea, — neasemuiți ochi Selișteni. Așa dară că este ceva specific în ei?

Și mai poți fi mândru de una. Corul din Beiuș,

»Așa mi s'a părut firesc și corect, Am scris deci îndată dlui von Lucanus și l'am rugat să mă primească. Mi-a răspuns, că lucrul își urmează cursul și că pasul meu e de prisos. De aceea am fost cam încurcat. Dar situația nu putea rămâne așa. M'am îndreptat către cancelarul imperiului. Mi-a răspuns, că mă primește la 13 ale acestei luni.

»Mă dusei deci la Hamburg, unde avui o convorbire lungă cu cancelarul. l'am spus chiar dela început, că voi să plec la Berlin să dau demisia în mâna împăratului.

li spusei, că simt că am pierdut încrederea împăratului. Convorbirea mi-a dovedit, că nu mă înșelasem.

»Rugai deci pe guvernator să-mi primească numai de cât demisia. Guvernatorul trimise cererea mea împăratului. Înțelegeți că, pe câtă vreme eram funcționar, nu aveam libertate întreagă și că eram dator a păstra oareși-care rezervă. Campania presei în privința mi nu mă poate supăra. Am făcut, ce credeam că e datoria mea. Altceva nu am de spus, dar când va sosi vremea voi arăta principile ce am avut de a mă hotări să public memoriile tatălui meu. (»Die Zeit«).

— In acest moment de destăinuirii postume, care nu măresc moralmente figura lui Bismarck dar care lovesc în fizionomia sa politică, spune »Le Temps« e interesant de reamintit care era sentimentele sale cu privire la suveranul său și la familia de Hohenzollern.

Bismarck care avu înainte de 1850 lungi lupte de susținut în contra ezitărilor și scrupulelor regelui Wilhelm I, ar fi sacrificat el oare rezistenței acestuia, planurile sale de unitate germană? S'ar fi supus el regelui său mai mult de cât convingerile sale?

Confidentul său intim, Mauriciu Busch fi pusesse într'una din zile întrebarea aceasta. Și dânsul a răspuns atunci:

— »Dacă regele ar fi resistat, dacă dânsul n'ar fi admis și scopul meu — unitatea Germaniei prin Prusia — și mijloacele mele, votul universal și războiul, n'ar fi ezitat un singur moment. Mai bine Germania de cât Hohenzollern! Ași fi făcut republică și Germania prin republică.

Aceste cuvinte, garantăm autenticitatea lor, luminează și completează amănuntele furnizate de prințul de Hohenlohe.

De ce atâta mirare, că Bismarck ar fi ținut piept unui tânăr împărat, când el avea pentru întreaga dinastie această libertate de idei.

unde ne tocaserăm și noi câțiva ani de zile, zicând că umblăm la învățătură, acest cor izbucni să câștige una dintre cele mai mari părți, din simpatiile publicului. Ales, cu cântecele sale de forță: Pui de lei, și eroi români, era neîntrecut. Spusu-ți-am eu că Bușița e gata să facă minuni, dacă găsește oameni cari să-l înțeleagă, și cei cari sunt sub el, dar mai ales cei cari sunt peste el? Și asta nici nu e culmea din cât ar ști și ar vrea să facă dl Bușița! La toate gările corul »nost«, mă înșiram măreț sub (inscripția lui) cânta și nu obosea de loc. Din potrivă, înșii coriștii veneau tot mereu asupra capului dlui Bușița: hai să mai cântăm una.

Și acum îmi zvicnesc tâmpilele de amintirea unui tablou: treceam prin Mulfatar, prin o gară dobrogeană, și după ce un ofițer de roșiori alături de flamura regimentului, în lumina slabă a semilunei, ne împărțăși cu grai aprins și nouă vâpaia sufletului său, pornirăm înainte cu trenul, printr'un lung șir de focuri, ce erau aprinse pe marginea drumului, ca în timpuri de bătae, iar în acest aspect rembrandtian corul nostru cânta cu o însuflețire ca nici odată: eroi, eroi ca ei n'o să mai fie! Acele au fost zile, fârtate!

Apropos cu vorbirile. La banchetul dat în cinstea făgărășenilor eram să spun și eu câteva cuvinte. N'am apucat: și nici nu aveau ele loc, prea cărtitoare cum ar fi fost. Tu însă, neîncrezător în talentele mele oratorice, nu mi-ai dat pace, până nu-ți făgăduisem, că măcar pe urmă, în scris, te voi încredința, cât sunt de tare în ale oratoriei. Iată aci fostul meu, ce s'ar putea numi mai curând cu un termen englez: speech. Iată-l:

Cronica teatrală.

In coloana aceasta voi da săptămână de săptămână informații critice dela Teatrul Național din București. Două motive mă îndeamnă să fac asta: Unul: tocmai acum, când ne preocupă alcătuirea repertoriului pentru teatrele noastre sătești, și pentru viitoarea trupă permanentă a societății, — cred că fac un serviciu cauzei, cercetând, care dintre piezele jucate pe scena Teatrului Național, ar putea să intre și în repertoriul pomenit. Al doilea: să nu se mai repete cazul de Dumineca trecută, când se reprezentaseră tocmai »Lipitorile satelor«, și nici măcar un fir de om, din ceata vizitatorilor brașoveni la expoziție, nu zării în sala adevăratei noastre arte teatrale.

Cauza absenței lor, desigur nu a fost nepăsarea, ci neatenția și strâmtorarea unui program oficial. Toți, câți aflaseră de asta, pe urmă, fură cuprinși de adâncă părere de rău. Voi scrie deci cronica mea, și pentru a atrage atenția alor noștri încă de-acasă, arătând mai cu seamă cari pieze sunt de văzut, și pentru ce anume. Voi scrie, pe rând, și despre actorii feluriți, aducându-mi aminte, că în privința acestor cunoștințe — asupra vieții teatrale ca opere și ca personalități — avem noi, doar cele mai slabe informații. Și trebuie să se știe din capul locului, că scena capitalei are puteri dramatice, comice și tragice deopotrivă, dintre cele mai bune, a căror neemigrare în masă, pe bielele de frunte ale Europei, se explică doar numai prin cunoștința lor defectuoasă de culturi streine, și prin iubirea de caracterul românesc al meseriei lor, la unii.

Îndată la prima reprezentare, la care luasem parte, »Lipitorile Satelor«, dramă de tablouri tendențioase, pline de actualitate, alui Alexandri, avusei prilej să admir pe dl Liciu și Paciurea, amândoi, așa cred, *comici de tipuri*. In genul acesta, care amestecă adese-ori tragicul specific, în comic, nu-mi pot închipui un joc mai perfect decât al d-lor. Unul avea rolul ovreului celalalt rolul Grecului. Perfectia talentului lor se putea aprecia mai vădit, comparându-le jocul: fiecare avea apucăturile deosebite, mijloacele de imitație proprii, așa că ceea-ce ne-au dat, au fost într'adevăr două tipuri cu totul alta înfățișare și alt suflet. Pe dl Liciu îl mai văzusem în câteva roluri și totuși, nu mai era să-l recunosc acuma — modul cel practic de a măsură multilateralitatea unui talent. Nu știu, dacă pe Paciurea ar trebui să-l pun mai jos nițel, ori alături. Ovreul din pieză, un ovreu primitiv, umilit, lacom, nemilos, fără înțelegere pentru lumea în care trăește, mituitor dar cu groază de omor și de sânge, față de grecul îngâmfat, aprins, tot așa de lacom și de nemilos,

»Domnilor! Dorul, care ne-a adus pe noi, irezistibil, în țeara dvoastră, dela la vetrele noastre, se îndreaptă în rîndul întâi către lucruri — doar nu putem tăgădui că minunata expoziție a trecutului și a prezentului nostru, poate și a viitorului, ne-a înșelat să venim! — dar, să mărturisim cu plăcere, se îndrepta în aceiaș măsură către inimi, către oameni. Lucrurile le-am găsit așa cum nu ne așteptam, cum doar în închipuire dacă le vedeau: bine rânduite, măreț făurite și cu evlavie păstrate.

Am găsit o expoziție care, să nu zicem alta, dovedește un superior gust de cultură; un oraș, care dacă e omega în rîndul capitalelor din Apus dar e desigur, mai mult decât alfa în rîndul celor dela răsărit; și am găsit instituții, cari dau cea mai durabilă vitalitate unui neam. Ei bine, se poate altfel? Fără îndoială că nu se putea, căci Românul e menit, e »blăstămat« cum s'a zis într'un acces de bucurie nu numai să nu piară, ci are tot așa de puternică menire să dea repede înainte, spre bine!

Domnilor, lucrurile ne-au întrecut așteptările, însă inimile, oamenii îi găsirăm așa cum îi așteptam, așa cum îi știam, în ciuda oricărei po-negriri: de un gând și de o inimă cu noi, tresărind de aceleaș emoții, și de încercările ce ne bântue și de bucuriile ce ne vin rar. Am găsit brațe deschise și pepturi în vâpae pretutindeni, sus ca și jos, și am găsit — ei, nici asta nu s'ar putea tăgădui tocmai acum — am găsit și cinstea meselor întinse. Dar peste obicinuitele cuvinte de mulțumire a celui săturat vom trece repede. Și dacă e vorba să închinăm paharele, și recunoștința noastră, pentru iubiții noștri amfitrioni, în a căror rînd nu au pregetat să intre dl

dar' cu deplină siguranță în puterea banului și în stăpânirea lui, prin urmare obraznic de îndrăzneț și gata la orice crimă, fără muștrare, — acel ovreu, se spune, cu drept cuvânt că e creația de forță, cap'odopera lui Liciu. Eu cred, că tot așa, grecul alui Paciurea. — Dintre țărani piezei, singur Ion Petrescu, în rolul lui Moș Vântură-țară, a dat un țaran român verde, cu mișcările încete, cu vorba potolită, simplu și greoi, dar' deschis cu manierele patriarcale, de moș, și cu vorba sfătoasă de român. Ceialalți sunt cu toții prea aprinși, prea iuți, prea feluriți prea fini, ori să zicem, prea culți. Seamănă mai mult cu țărani românizați, de obicei de origine bulgară, din unele părți ale Munteniei. Fe-meile n'au dat ceva deosebit, în asta privință.

Cât e pentru piesă, cu tendința ei împotriva streinilor și bunul ei grai românesc (cuvintele streine se vor scoate de-abinele), ea este una dintre cele mai potrivite pentru teatrele sătești, cu toate că aparența unei alte tendințe; de a face pe ovreu mai bun de cât grecul, poate fi primejdioasă. Scenele de o duioasă tragedie, duse adesea până la marginea comicului, ce se cuprind în ea, o fac la toată întâmplarea vrednică să ocupe loc de frunte și pe teatrele noastre dela orașe, a căror public de sigur nu va strică impresia, cu râsul seu neînțelegător pentru zbuciumările sufletești ale ovreului, fie ele cât de stângace. M'a mai surprins neplăcut, că publicul bucureștian n'a știut să se agite de loc la vederea mișcărilor și compeții ce s'au pus, acolo în scenă, cu mult simț de realitate, și cari mă revoltară pe mine, de copil încă, cetindu-le într'atăta, de judasem dușmănie pe moarte, »lipitorilor«. Să fie și asta un semn de neînțelegere a timpurilor noi?

În locul acesta, mă simt dator să aduc sincerile mele mulțumiri, dlui director Davila, care îmi dăte cu cea mai mare afabilitate, ca la corespondent al acestui ziar, intrare liberă la reprezentanții, »pentru stagiul întreg«.

Sever Dan.

Din Cluj.

Sara pe cunoștință a universitarilor români a reușit în anul acesta (13 Oct. n. 1906) peste așteptare; nu pentru aceea, că doară în anul acesta au luat parte și intelectualii mai bătrâni ai Clujului, nu, pentru că aceștia și acum au aflat de bine a-și păstră »autoritatea« prin faptul absenței. Iată numai cine a luat parte: Venerabilii dni: Ranta Buticescu, Bașiota și dr. A. Isacu, apoi V. E. Moldovan, Florian, Mandaș și Pușcariu. Sexul feminin n'a fost reprezentat absolut prin nimeni.

A reușit însă sara aceasta de cunoștință, pentru că s'au adunat universitarii în număr consi-

Disescu și Delavrancea cu gândul lor mare și cu inima lor largă, nu e pentru mesele aceste întinse, e cu totul pentru altceva. Este, domnilor pentru că lucrurile, acele lucruri, despre cari atât de plăcut ne-am înșelat, sunt în mare parte datorite muncii lor, ca să fiu modest în aprecierea mea: neobosite și luminate. Lucrurile, ori să-i spunem pe nume: progresul României, este ceva ce se leagă strâns de inimile, de oamenii, spre cari ne trăgea, irezistibilul dor și între cari iubiții și stimații noștri amfitrioni ocupă un loc de cinste. Să zicem, dar, »cu toții într'un gând, și din inimile noastre să zicem: trăiască, pentru a-și îndeplini opera, toți cei ce contribuiesc cu obolul muncii ori al geniului lor, la adevăratul și trainicul progres al acestei țări și al întregului popor! Trăiască primarul capitalei, dl Al. Ciurcu!

Ce crezi, aș fi fost astrucat cu aplauze? Și ce crezi, am ori nu, darul de a spune țin »adevărul primejdios?« — Știu ce-ți mișună țin prin gând: zimbești cu părere de rău, că în atâta vorbărie uscată (numai uscată!) mi-a rămas în gât spec-tehul.

Ai să ști însă un lucru, că eu am venit aci ca să observ, și îndată ce nu mai e cineva »un necunoscut ori și cine«, îndată ce este el observat, nu poate el observa. Rămâne deci, ca să fi tu singurul martor al tăriei mele oratorice.

Am ajuns cu scrisul la a treisprezecea pagină. Pentru mine numărul acesta e norocos, lasă-mă deci să sfârșesc aci, brusc.

Inchin și pentru tine un gram din inima mea. Din gândul meu văd că am închinat 13 pagini!

Sever Dan.

derabil și cu gând serios de a-și încheia rândurile. Dovadă e spiritul serios și de colegialitate, ce a domnit în tot decursul.

Meritul, nu-i vorbă, e și al vrednicului președinte *Di Voicu Nițescu*, care întotdeauna știe pași energic în fața spiritelor negative, ce între învățații de azi nu e raritate.

În salutul său de deschidere, adresează vorbe elogioase bătrânilor ce erau de față, își exprimă părerea de rău pentru absența damelor și a domnișoarelor și salută cu vorbe călduroase pe reprezentanții Sârbilor, Slovacilor și ai Sașilor.

Din partea bătrânilor răspunde dl dr. A. Isacu tratând chestia raportului dintre stat, școli și studenți, și altele. A vorbit și nemțește către reprezentanții Sârbilor etc.

Tot aici vorbește și dl V. Bașiota adresând tinerilor sfaturi părintești.

Din partea Sârbilor a vorbit dl Miletici, nepotul eroului Svetozar Miletici și din partea Sașilor singurul reprezentant, ce era de față.

Tinerii noi veniți au fost salutați de către V. M. Munteanu vorbind despre rolul, ce le compete tinerilor în mișcările culturale ale neamului lor, având fiecare tânăr universitar datorința să îmbrățișeze cu focul însuflețirii sale idei mărețe, ca *completearea gimnaziului din Brad sau ridicarea bisericii din Cluj*.

Nouii veniți au răspuns prin voinicul moț, Romul Furdui.

A produs mult efect toastul ce l-a ținut dl Voicu Nițescu pentru luptătorul brav Vasile E. Moldovanu, care în toastul său ne-a purtat cugetul și simțirea în vremile de restriște și de viclenie ale neamul nostru.

A fost un moment de însuflețire, când, la propunerea dlui V. E. Moldovan s'a primit telegrama de aderență către clubul deputaților români, sârbi și slovaci.

Șirul toastelor l-a încheiat dl V. Greavu ple-dând pentru sprijinirea clasei de mijloc.

Iar ce a produs mai multă însuflețire, au fost doinele, cari în predarea dlui Nic. Damian, pare că creiau din nou.

Vorbind peste tot, întrunirea aceasta e începutul unei vieți mai independente a tinerimii române.

A sosit în sfârșit timpul, ca să-și cunoască chemarea.

Sapere aude!

V. M. M.

Porumbelul căzut.

Un porumbel căzut-a din zbor pe o stâncă în mare.

E mic de tot, săracul, abia a prins să zboare. Și cum se uită 'n juru-i speriat, ar cere par'că Din ochii triști putere la cuibu-i să se 'ntoarcă.

Vin valuri mari, și 'n stâncă lovesc, și lui i e frică, Mereu și-ntoarce capul și aripele-și ridică Și stropii mari din valuri pe pene-i cad și-l udă. Dar piuitu-i jalnic nu-i nimemii să-l audă.

Din larg un val puternic gonește 'ntins spre stâncă.

E aproape, și la dânsul nu vine nimemii încă!

Și cum și-așteaptă bietul, cu ochii închiși, să vie Mai iute valul mare să-l i-a, el nici nu știe Că mama lui aproape zorind în zbor să-și scape Odorul drag ce plânge încunjurat de ape.

Pe mal în dreptul stâncei ea turue și-l chiamă Și el deschide ochii la glasul drag de mamă. Și cum se uită, vesel la ea, puterea-i crește, S'avântă, se înalță, și lângă ea se oprește.

În urmă-i peste stâncă trecut-a valul mare Și el e lângă mama, și încă i-se pare, Că n'a scăpat... Dar dânsa îl ciugulește dulce Să-i treacă frica și apoi să meargă să se culce.

Încet, încet, pornit-au spre cuib, el abia zboară, E obosit și drumul e lung, se face seară Pe o streșină străină se lasă împreună Să-l încălzească mama, să doarmă. Noapte bună!

C. T.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 22 Octombrie 1906.

— **Parastas.** Sâmbătă la orele 9 s'a săvârșit în catedrala din Sibiu parastas în amintirea fostului mitropolit Miron Romanul. A servit I. P. S. Sa Mitropolitul Ioan Meșianu, asistat de protosincelul dr. E. Roșca, protopopii dr. G. Popovici, Ioan Papiu, Gr. Pletos, diaconul Câmpianu și Stan. Corul seminarial, condus de dl Bena, a executat foarte frumos, răspunsurile. Au asistat cei doi episcopi și toți membrii Congresului, precum și familia P. Cosma.

— **Despăgubirea rezerviștilor.** Am anunțat de mai de multe ori, că guvernul va despăgubi pe rezerviștii suplinitori, cari pe vremea exlex-ului au fost chemați sub arme. Între aceștia se va împărți suma de 1 1/2 milioane cor. Fiecare rezervist capătă pentru o zi de slujbă cătănească 1 cor. 60 bani, așa că cei-ce au slujit 185 zile întregi, capătă câte 296 coroane. Dar ca să li-se dea această sumă, trebuie să dovedească, că sunt săraci.

— **Pentru gimnaziul din Brad.** Între numărații jertfitori ai neamului românesc, cari au trimis sume însemnate pentru ridicarea gimnaziului din Brad la opt clase, vedem și pe dl dr. *Amos Frâncu*, care cu întreaga familie s'a înseris ca membru fondator dăruind suma de 2000 cor.

— **„Tribuna“ în Camera din Budapesta.** În ședința de Vineri a Camerei din Budapesta, bronul *Bánffy* reflectând la răspunsul ministrului de culte Apponyi în chestia Măneguț, care nu l-a prea mulțumit, i-a făcut «Tribunei» onoarea să citeze dintr'un articol al ei apărut în 1903 sub titlul «Veto»!

Șovinistul *Bánffy* ne-a citat pentru a dovedi renitența noastră pe vremea aceea împotriva proiectului lui Berzeviczy, ceecenatural era ceva nepatriotic, trădător.

Bánffy are să mulțumească articolului din «Tribuna» aplausele ce le-a secerat.

— **Himen.** Dl Alexiu Chișiozan, arhivar Conzistorial, ales preot în Beba veche s'a logodit la 1/14 Octombrie cu dragălașa d-șoară Melania Tălianu din Mehala.

— **Dșoara Mărioara Foltuțiu** cu dl Gavril Cosma, care se va săvârși la 28 Octombrie n. în biserica gr. or. din Feneriș.

— **Dșoara Victoria Partene** cu dl Ioan Barna, care se va celebra la 28 Octombrie n. în biserica gr. cat. din Maieru. Felicitări!

— **Demonstrări contra unui mitropolit.** Fiește care om ia în apărare greșalele și păcatele sale și rari sunt, cari conduși de adevăr și de judecata minții sănătoase, să caute îndreptare.

Numai pentru apărarea greșelii lor s'a întâmplat, că locuitorii din Veneția au huiduit pe mitropolitul lor. Mitropolitul adevărat a ținut o foarte sdobitoare predică contrară căsătoriei civile, despre care zicea, că-i un fel de concubinaj permis de legile civile. Fiind în Veneția mare numărul celor ce au încheiat numai căsătoria civilă, aceștia și-au exprimat revoalta lor sufletească huiduind pe mitropolit. Guvernul, ca să facă sfârșit șandalului, va transpune pe mitropolit la Madrid.

— **Advocat nou.** Dl dr. Victor Nemeș și-a deschis cancelăria advocațională în Baia de Criș. Dorim succes!

— **Șicanele solgăbirăului din Ilea,** ce le-a pornit contra Românilor pacinici, stârnesc în adevăr o revoltă sufletească. E din cale afară duros să vezi un om atât de pățimaș, atât de plin de ură, cum e acel solgăbirău.

Văzând că nu mai are motive de a șicana pe bieții Români, caută să le găsească. Pe surorile Maria și Simina Boboc, fiind că au purtat pantlica treicoloră în păr, le-a pedapsit la 6 zile închisoare, iar pe zidarul Iuliu Raț, care aduse pă-

mânt și nisip înaintea casei lui și o reparase, la 40 coroane.

— **Trecut la penzie.** Domnul Moise Groza, general de brigadă în armata română, originar din Banat, a fost trecut la penzie cu 1 Oct. c. în gradul de general de divizie.

— **Atentatorul moștenitorului de tron.** Din Triest se vestește, că la deschiderea căii ferate, ce conduce la Asling s'a comis atentat contra moștenitorului de tron, Francisc Ferdinand. Când trenul trecea dela gara Seistric pe o vale, s'a auzit explozia unei bombe. Se făcū o panică mare. Poliția n'a putut pune atunci mâna pe atentator, dar ieri a deținut în Triest pe un străin, despre cari bănuiau, că-i adevăratul atentator. La investigare a mărturisit, că el a aruncat bomba, dar nu cu gând rău, ci numai de bucuria, că a văzut sosind trenul.

— **Societăți românești în America** sunt până acum 17, cari ocrotesc și țin legătura între cei 40 mii Români, câți au trecut marea. Aceste societăți sunt: »Carpatina« în Cleveland cu avere de 1500 de dolari; e cea dintăiu. »Vulturul«, Homestead, 1500 dol.; cea mai puternică. »Unirea«, Jungstown; »Transilvania«, South Sharon; »Carmen Sylva«, Cleveland; »Transilvania«, Indiana; »Unirea română«, Erie; »Invierea«, Martinsfery; »Ardeleana«, Ilasco; »Ardeleana«, Alliance; »Mureșana«, Harrisburg; »Tricolorul român«, Folausbee, »Dacia«, Newark; »Luceafărul«, Cleveland; »Olteana«, Filadelfia și »Steaua română«, Indianapolis. Averele acestor societăți face cam zece mii de dolari.

— **Mandatul deputatului Dr. Gh. Popovici.** Comisiunea de validare a mandatelor a ținut Vieri o ședință în care s'a desbătut contestarea dată împotriva mandatului dlui Dr. Gh. Popovici, deputatul Lugoșului. Raportorul *Németh Imre* și-a prezentat raportul. Apărătorul mandatului a cerut și dobândit amânarea hotărârii.

— **Trei noi magnați.** Camera magnaților a sporit cu trei membri; *Szabó Miklós* fostul președinte al curții de casație, *Benczur Gyula*, un eminent pictor ungar și *Miklós Ödön*. Numirea lui Benczur este o meritată răsplată dată acestui reprezentant al artelor.

— **Cantina universitară din București.** Mulți dintre vizitatorii noștri la expoziție, își aduc aminte cu plăcere, gastronomică și economică, de masa studenților din București, numită cantina universitară. Nu numai pentru prețurile necrezut de ieftine — un fel 30 bani! și se poate alege din 25—30 feluri, — ci și pentru gătită gustoasă a mâncărilor. Cine cunoaște, ce mari gastronomi sunt bucureștenii, acela nu se miră de asta, și va crede că cantina nu se aseamănă de loc cu mesele, academice dela noi. Are un local splendid, mese multe, serviciu repede și listă bogată. Studenții capătă aci masă gratuită, o parte, ori, alții, cu prețuri reduse. Vine însă și altă lume, chiar și dame, să iee masa, cu prețul bagatel de 30 bani, pleasa. Recomandăm călduros tuturor dela noi, indeosebi tinerilor, să-și ia aci masa, în timpul cât vor petrece la București. Insuș antreprenorul e un student în medicină, dl Șerbănescu, care îngrijește cu pricepere rară, și cu o grijă aproape dezinteresată, să aibă oaspeții la dispoziție confort și mâncări încă și mai bune, decum au — toți ne spuneam de-almintrea cu mulțumire, că le au și ei. În cea mai mare măsură — oaspeții regulați, studenții. Localul se află în strada Academiei câți-va pași de universitate.

— **Din străinătate** ne sosește rugarea să publicăm următoarele: D-șoara Maria Spiridovna, care ucise pe nemilosul guvernator al Basarabiei, roagă să i-se comunice adresa celui ce-i ajutase să scape peste hotare, și pe care nu-l mai știe de loc, unde se află. Dorește să încheie cu el o corespondență, în semn de mulțumită, și dorește să-i ceară mai multe informații asupra unor persoane și lucruri. Ori cine poate, să răspundă la această rugămintă.

— **Soartea scriitorilor mari.** Marii scriitori, cari prin produsele lor au cucerit popoare întregi, niciodată nu s'au împărțit de acel sprigin și de aceea răsplată din partea publicului, ce o meritau.

De aici provine apoi, că mai toți scriitorii au avut un trai plin de mizerii și un sfârșit tragic

spre dovedirea celor zise să înșirăm câte-va exemple:

Toată averea lui Omer a fost o traistă și un baston. Scriitorul italian Forquato Tasso, într'un sunet al său, se adresează pisicii sale, rugându-o să-i împrumute lumina ochilor să-i pentru a scrie, căci el n'are niciodată bani, ca să-și poată cumpăra vre-o luminare. Milton vându opera sa monumentală »Paradisul pierdut« cu 10 livre șterlinge unui librar, care dobândi o sută de mii de franci. Milton muri în mizerie.

Camoëns a murit în spital, părăsit ca un făcător de rele.

Arivote trăi în o casă sărăcăcioasă și-și bătea joc de ceice ridicau palate.

Dufresney se însură cu spălătoreasa lui, fiindcă n'avea cu ce să-și plătească datoriile.

D'Héle, autorul »Amantului gelos«, când i-s'a adus cele mai mari omagii pentru succesul primei lui reprezentanții a scris prietenului său Grétry, să-i împrumute un palton, căci altfel nu poate merge la teatru.

Diderot scrisese șase predici, imnuri misionar pentru cari primi 50 coroane.

Samuel Boyer a fost găsit mort într'un spital. Ruswort a murit închis pentru datorii. Insti-Vandel marele scriitor olandez se făcu negustor de ciopri, ca să aibă din ce trăi. Wickelman a fost multă vreme un simplu învățător, hrănindu-se cu pâine și cu apă.

Cine nu știe ce viață a avut nemuritorul Eminescu? Cum a murit el? Cum a murit fabulistul Alexandrescu? Dar Bolintineanu? Toți au avut trai plin de mizerie și-au trebuit să bată la multe uși ca să fie răsplătiți după munca și talentul lor.

— **Convocare.** Despărțământul »Alba-Julia« al Reuniunii învăț. din archidieceza gr.-cat. de Alba-Julia și Făgăraș, conform §-lui 21 din statute, își va ținea adunarea de toamnă Duminică la 4 Noemvrie st. n. a. c. în comuna *Oiejea* la care avem onoare a invita P. T. membrii și pe toți bine-voitorii școalei populare. Alba-Julia, în 16 Oct. 1906. Ioan Pampu, președinte. George Spătăceanu, notar.

— **Cum a cumpărat Nicolae II un dar al presei franceze.** »La Revue de Paris« istorisește următoarea întâmplare foarte caracteristică pentru moralitatea și probitatea celor din jurul Țarului actual.

În urma călătoriei acestuia la Paris, sindicatul ziaristilor parisiensi a decis să-i facă autocratului tuturor Rușilor un dar mai mult delicat decât prețios. Marele pictor Detaille se oferă să facă o aquarela, ce apoi a fost splendid încadrată. Darul fu trimis la St.-Petersburg. După ce trecură trei luni și tot nu sosi nici un răspuns, sindicatul se informă dela Francezii aflători în Petersburg, ce s'a întâmplat cu darul trimis.

După multe cercetări în stânga și dreapta s'a aflat că tabloul lui Detaille era pus în cabinetul de lucru al Țarului la locul de onoare, că i-a plăcut foarte mult, și că dacă Țarul n'a răspuns, cauza a fost că el l-a... cumpărat.

— **Criza cafelei:** Conzulul italian din Bahia (Brazilia) raportează ca producțiunea și comerțul cafelei în acea țară trece printr'o mare criză, pe de o parte din cauza excesivei producțiunii, mai ales în satul San Pavo, cât și din cauza continuiei creșteri a impozitelor, a salariilor, al prețului tuturor obiectelor determinate de marile fluctuații ale agiului de aur.

Exportul cafelei reprezintă mai mult de jumătate de comerțul exterior al Braziliei.

— Atragem atențiunea on. cetitori ai ziarului nostru asupra inseratului *Balla Sándor*, farmacist în Hódmező-vásárhely, Fötér.

— **Wolf J.**, pantofar de ghete femeiești și bărbătești Arad, strada Weitzer (palatul minorilor).

Economie.

Arad, 22 Oct. 1906.

«Economul» în Ludoșul-de-Murăș. Direcțiunea băncii «Economul» din Cluj ne aduce la cunoștință că cu începerea de 15 Octomvrie c. va deschide filială în Ludoșul-de-Murăș.

Conducerea filialei este încredințată dlor Danilă Muntean proprietar, dr. Ioan Oltean, avocat și Vasile Morar învățător.

Un Ungur despre băncile românești.

Cetim în »Telegraful Român«: Un anonim Sz. Gy. a provocat dăunăzi într'un articol de ziar pe prof. Dr. Géza Szócs din Sibiu, ca pe un expert, să arete cu date pozitive întru cât au contribuit băncile românești din Ardeal la exproprierea, la »alungarea« proprietarilor maghiari din moșiile lor proprii. În trei numere mai proaspete ale ziarului »Nagyszzebeni Ujság« dl Szócs răspunde provocării, dar nu face constatările pe cari le-a așteptat respectivul Sz. Gy., ci cu totul altele. Iată câteva spiciuri din zisele dlui Szócs:

»Spre cea mai mare durere a mea sunt silit înainte de toate să fac în general declarația, că nu mi-a succes să constat faptul, că băncile naționalităților ar tinde intenționat într'acolo, ca să scoată pe proprietarii maghiari din moșiile lor; nu mi-a putut succede pentru că adevăratul fapt e, că băncile naționalităților, în cele mai multe cazuri au tendința, ca proprietarul să-și poată păstra moșia, pe când foarte adeseori tocmai băncile cele mai curate maghiare contribue în măsura cea mai mare la ruina proprietarilor prin dividendele uriașe, prin spesele de manipulare și prin stricteța fără milă a observării termenilor.

»Albina« din Sibiu, ceă mai des suspiționată și acuzată, că tinde să înghită pe maghiari, oferă date eclatante în privința aceasta. Acolo am aflat cazul lui U. I. al lui Gy., al lui M. B., toți mari proprietari, pe cari o bancă din provință — nici ungurească nici românească — i-a strâmtorit cu licitația și pe cari i-a mântuit de aceasta »Albina«. Mi-s'au arătat documente și scrisori în archiva acestei bănci, cari dovedesc, că a sărit în ajutorul mai multor proprietari maghiari pe cari i-a mântuit de pericol.

Nu vreau să zic cu aceasta că n'ar fi trecut în ultimii zeci de ani multe moșii maghiare în mâni streine, din contră datele reale dovedesc, că mulți proprietari maghiari au perit, iar alții sunt pe cale.

Cauzele acestei ruine nu sunt măgulitoare nici pentru guvernele ultimilor zeci de ani nici pentru societatea ungurească. Iar cel ce caută adevărul nu-i permis să retacă unele experiențe neplăcute. E mai bine să recunoaștem când suntem noi cei vinovați și mai bine să căutăm să îndreptăm răul.

Pe omul bolnav și societatea bolnavă numai o pornire sinceră și binevoitoare îi poate mântui.

În »Magyar Pénzügy« am citit de curând plângerea unei bănci ungurești, că e silită să reducă procentele din cauza concurenței mari ce le-o fac băncile naționalităților și în special cele din Sibiu. Faptul acesta aruncă o lumină foarte frumoasă asupra băncilor naționalităților, cari dovedesc prin aceasta, că nu tind să împartă acționarilor dividende grase și să-i îmbogățească, fără ca ei să muncească, ci să-i fie folos poporului care e avizat la creditul lui.

Cum lucră însă institutele noastre? Într'o carte a lui I. Somlo cetesc o declarație foarte interesantă a ministrului, care zice că dintre băncile Ungariei »Magyar Földhitelintézet« și »Kisbirt. orsz. Földhit.« s'au înființat din curat altruism, fără gând de câștig. Celelalte adevărat toate vânează după câștig. Din raportul pe 1904 al acestor două bănci se vede însă că fondul lor de rezervă se ridică la suma de peste 32 milioane cor.; aceasta dovedește că au lucrat cu

procente colosal de scumpe și nefavorabile poporului de pe spatele căruia s'a putut realiza un câștig atât de mare. Mai vine apoi și faptul că oamenii nostri financiari nu pun nici un preț pe chestiunile de intelectualitate, pe cari să le sprijinească.

A îngrășă pe acționari și a trage pelea de pe datorași, acesta le este receptul. Astfel deci să nu ne mirăm că moșia ungurească ajunge în mâni străine.

E tocmai binevenită și interpelația lui Szemere. Cele mai multe bănci stau în fruntea paușalelor. Băncile naționalităților nu împart astfel de subvenții, milostenii, jertfesc însă sume oribile pentru școalele lor și pentru scopuri culturale. Câtă vreme băncile ungurești abia aduc ceva jertfă puțină pe altarul culturii, băncile naționalităților jertfesc aproape întreg câștigul curat spre acest scop.

Să nu învinuim deci naționalitățile, că ele sunt cauza strărilor noastre triste, ci să muncim cu gând curat, lipsiți de egoism, și nu cu câștig personal de 32 mil. coroane în favorul neamului nostru unguresc.

Părerile acestea ale dlui Szócs spuse cu atâta sinceritate au aflat aprobare în 2—3 ziare din Pesta, cum e »Ország«, cele mai multe însă și cele mai mari — jidovești tac tăcerea peștelui. Iși simt — se vede — musca pe căciulă.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 19 Octomvrie.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Oct. 1906 (100—clgr.)	7-14 — 7-15
Secară pe 1907.	6-50 — 6-51
Orz pe 1907.	7-05 — 7-06
Cucuruz pe Iulie	6-03 — 6-04
Cucuruz pe 1907	5-11 — 5-12
Grâu pe Aprilie 1907	7-44 — 7-45

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Octomvrie 1906	7-15 — 7-16
Grâu pe Aprilie 1907	7-44 — 7-45
Secară pe Aprilie 1907.	6-51 — 6-52
Ovăs pe Octomvrie	6-86 — 6-87
Cucuruz pe Iulie	5-03 — 5-04
Cucuruz pe 1907	5-15 — 5-16

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kigr. 112—113 fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kigr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kigr. 119—120 fil.; calitate sârbească: gre-părechea peste 260 kigr. 122—123 fil.; mijlocii părechei, 250—260 kigr. greutate 126—127 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

BIBLIOGRAFIE.

»Curs practic pentru limba maghiră«, care pe lângă exerciții de cetire, intuițiune și gramatică, cuprinde și elemente de aritmetică, geografie, istorie și constituție, a apărut în a doua ediție coreasă și emendată. Partea I, pentru cl. 1, 2 și 3. Partea II, pentru cl. 4, 5 și 6.

Se pot procura dela Tipografia diecezană, Arad, strada Battyányi Nr. 2, cu 50 fileri, o parte.

A apărut:

»Revista Politică și literară« cu următorul cuprins:

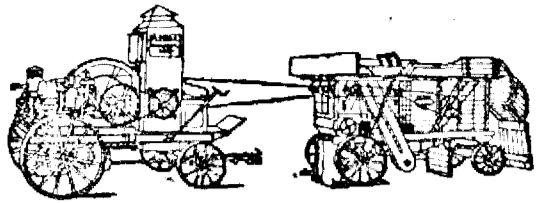
Dr. C. Maniu. Rostul activității noastre parlamentare. Ion Gorun. Din Faust de Gothe. A. C. Cronica politică. N. Marcu. Doina românească, (poezie). Al. Ciura. O săptămână în țară. Note cu creonul. I. Agârbicean. Moș Viron., Dafin. Credință, (Poezie). Dr. C. Maniu. Program politic și capabilitatea politică. Alco. Serenadă, (Poezie). Dr. V. Meruțiu. Omul și pământul. (Contemplație). Alco. Iubire. A. Melin. Dela noi. (Icoane). X. Religione și știință. Luca Rusu. Cronica literară. Probleme, Diverse, Revista politică și literară, redacțional.

Aceasta revistă cuprinzând articoli interesanți și fiind conduse cu o bună îngrijire, n'ar trebui să lipsească din casa nici unui cărturar român.

Redactor responsabil: Sever Bocu.
Editor proprietar: George Nichin.

HACKENDRE arhitect cu dipolmă și măestru zidar.

Cancelarie specială: Arad, strada Kápolna nr. 4.

**Provisiuni de mașini cu vapor
LOCOMOBILE**

făcător de jireși de paie

in formă întrebuintată și cu dregere

se pot căpăta pe lângă condiții de plătere foarte favorabile

la firma

SEIFRIED HUGO

BUDAPEST, V., str. Katona József 17.

Neinte de folosință.

După folosință

**Nu mai este
boală de porci**

dacă vei comanda vestitul
praf de nutreț

din Seghedin.

Promovează apetitul porcilor, le curăță masele, prin ce capătă sânge proaspăt și curat, promovează de tot îngrășatul, după folosință porcii nu se mai îmbolnăvesc.

PREȚUL unei cutii 50 fl. și 1 cor. La comande mai mari mai ieftin. Revanzătorii au scăzământ la preț.

Se poate procura exclusiv la
Zenke Zoltán, Szeged.

Raderea de prisos!

Cine voește se economisească banii, cine voește se cruțe timpul, cine nu voește se fie spus la vre-o boală de piele, acela se rade

cu „RASOL“

sănătos! plăcut! ieftin!

Un kilogram cu care se poate rade de 30 de ori, 2.40 Cor. In provincie 3. Cor. plătindu-se înainte, se trimite gratuit, Cu mandat postal mai scump cu 20. fl. Pregătește și trimite

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

— Vanzătorilor da concesiune. —

Cel mai bun mijloc pentru stărpirea
părului

„RASOLIN“ -ul
foarte recomandat damelor.

Prețul unui borcan 2. Cor. in provincie 2.50 Cor., pe lângă trimiterea sumei, franco cu mandat postal e mai scump cu 20 fl. Unii o o o o cul pregătitor o o o o

„RASOL“ Vegyiipar Vállalat
Budapest, VI. ker., Váci-körút 55.

Magazin: Farm. Török József, Király-u. 12
Arad, Farmacia G. Földes Kelemen.

Când se înșală damele mai tare?

Dacă își comandă corsetele lor prin colportătoare!

Căci in casurile cele mai dese nu sunt bune. Postiți și osteniți până la mine, unde se pregătes croizile cele mai la modă și cele mai potrivite.

Corsete gata, indreptătoare de talie, ce le vind in prețuri foarte ieftine.

Cer deplina încredere a prea stimatelor doamne cu toată stima

PILCZ IRMA

pregătitoare de corsete

Arad, Deák Ferenc-u. 2.

Vițe nobilitate

Ca în anii trecuți, așa și acum au fost

Prima pepinerie cu vițe nobilitate de pe Târnava

Proprietar **FR. CASPARI, Mediaș 10** Ardeal

Singură în toată Ungaria, care au liferat musterilor vițe nobilitate sănătoase, diferite sorturi nobilitate. Și in viitor numai exclusiv la această școală de viticultură se capătă cele mai bune vițe de diferite sorturi nobilitate pentru Vin, Vin-Dessert și Extra sorturi de vin de masă. Proprietarii de vii au avut rezultate minunate cu sădirea de astfel de vițe.

La cerere se trimite catalog ilustrat, franco și gratis, cu multe scrisori de mulțumire și recunoștință.

**Nou! Nou!
MOD DE VINDECARE!**

Efect neîntrecut la vindecarea ridicolă a

NERVILOR, MORBURILOR SEXUALE

de piele, de sânge, siphilis, ananizare, dispoziții de slăbire, impotență. In urma rezultatelor grabnice și radicale solvirea honorariului pentru vindecare se plătesc numai după vindecare. Medicamente după modelul primelor institute de vindecare.

Budapest, VI., Teréz-körut nr. 44 (I. etagiu)

Dr. Mitzger Tivadar.

Sub conducerea proprie — toată ziua deschis.
— Epistoalelor trimise dă răspundere gratuit. —

Első szegedi len-áru damast és műszövőde

Csecs Mihály
SZEGED, Tisza Lajos-körut 33.

Recomandă produsele sala proprie de in și damast, precum: covoare, ștergere, fugare milieu și toate cele trebuincioase pentru pat. Tot așa haine pentru mireasă, precum lucruri de ajutor după plac.

Prețuri moderate, serviciu prompt.

— La rugare prin epistolă mă presint personal. —

Cine e bolnav!!

Oleul-Reuma de Băile-Ercu-lane a lui **Dr. Arányi**
foarte renumit, ci ce n'ar trebui să lipsească din nici o casă necondiționat și cu siguranță vindecă

! reuma, cursoarea și podagra. !

E recomandabilă la durere de mână, spate, pept, șele, lovitură, silă, scrântitură, durere de urechi, tuit de urechi, durere de cap și dinți. Provăzut cu îndrumare pentru întrebuintare punctuală. — Prețul unei sticle 2 coroane. Sticla de probă 1 coroană. Să fim de băgători de samă la numele lui Dr. Arányi! Ori ce altele sunt falsificări tendențioasă. — Se poate căpăta numai la pregătitorul:

Farmacia **BALLA SÁNDOR**, Hódmezővásárhely, Fő-tér.

La comande prin poste pentru espediție și ladă se compută 40 fl. La comanda mai mare de 6 coroane pachetarea gratuită și pachetul se expediază scutit de cheltuială in caz de trimitere înainte a sumei

FONDATĂ LA 1900.
NAGY PÁL Pictor, vopsitor de primul rang in SZEGED.

PRIMEȘTE: Pictare și măltuire de biserici, castele, edificii corăspunzător cerințelor moderne in execuție artistică. Table de prăvălii pregătesc in execuția cea mai bună și ieftină pe lângă răspundere de 5 ani. — Planuri fac gratuit.

Cu stimă:
NAGY PÁL.

Incunoștințare.

Aduc respectuos la cunoștința onoratului public, că în Arad, strada Boczkó nr. 5 în 11 Octombrie am deschis sărbătorește

hotelul la „Vulturul Negru“

edificat în stil modern cu 21 camere cu gust arangiate, și vor sta la dispoziția onoratului public.

Spre orientare în iau voia să comunic, că la mine se va găsi zilnic bere proaspătă de KÖBÁNYA. În toată Vinerea zămă de pește, în toată Sâmbăta gustare proaspătă de porc, cuină admirabilă și beuturi escelente. — Camerele sunt iluminate cu electricitate și se pot căpta cu unpreț dela 1-60 cor. în sus.

În iau permisia să mai amintesc, că mă voi strădui din toate puterile, ca oaspeții mei să fie pe deplin mulțumiți, deci rog să mă și sprijinească.

Cu deosebire stimă

IGNATIE PAȘCA,
hotelier și ospătar.

→ Tramvaiul circulă până înaintea hotelului meu. ←

Arangeamente de luminat Acetylén

cu baterie independentă, cu aparatul brevetat „Lux“. Desvoltătoare fără manuar, automate, sistem cu carbid .. în apă fără orice primejdie. ..

Arangeamente de lumină electrică și de transmisiuni.

Specialitate: Baterii mici independente (Eletrogene) pentru orașe, castele, hotele, mori și case private. Manuare nu este, prețuri ieftene. ..

O lampă aprinsă de 16 lumini costă pe oră 1 fil., o putere reală de cal costă 6 fil.

Motoare: de benzin, gaz, de oleu ect. pentru orice scop.

Fejér és Schmidt

BUDAPEST, Eötvös-tér 2.

TELEFON 561.

FONDATA IN 1889.

Am onorul a aduce la prețuita cunoștință a P. T. public, că

prăvălia mea de ghete

din casa din strada Kazinczy nr. 1

am mutat-o

în strada Weitzer nr 2.

(palatul Minorităților) vis-à-vis de școala de fete.

Totodată fac cunoscut onorațiilor mei cumpărători, că mi-am arangiat prăvălia după cerințele timpului de azi după modelele din capitală, cerându-vă și pe viitor prețuitul sprijin, sânt

cu distinsă stimă :

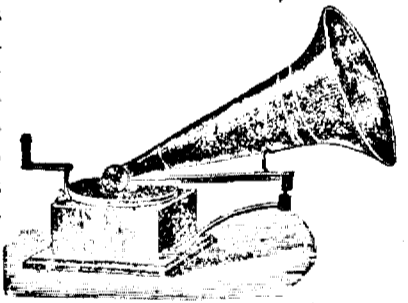
Várhöl László,

pantofar de domni și dame.

Nu este mai frumos cadou ca Gramophonul lui Tóth József.

Se poate căpăta cu 6 pieze clasice, deja cu 12 fl. 50 cr.

Gramophonul e cea mai minunată invențiune. Să nu se confunde cu mașinările Phonograf de demult și învechite. Gramophonul suplinește teatre și concerte, pentru că prin el putem asculta acasă în familie pe cei mai vestiți artiști și artiște, muzici militare și tarafe țigănești, ba putem chiar și juca la ele. — Asortiment urieș de coruri de dame și bărbați, cupleturi, monologuri, instrumente de muzică în solo, tambură și plăci duple pentru orchestre militare și tarafe țigănești. Cel mai ieftin depou de procurat pentru Gramophone și automata, și tot felul de muzicalii și plăci. Mare magazin de plăci cu cele mai noi pieze românești.

Tóth József marele neguțator de Gramophone în Szeged Könyök-utca 3.

Plăci foioșite le schimb cu alte noi — Corespondență în toate limbele. Catalog ilustrat gratis și franco.

PREMIATĂ CU PRIMUL PREMIU LA EXPOZIȚIA MILLENARĂ DIN BUDAPESTA IN 1896.

Fabrică de ceasuri de turn și turnătorie de clopote

A LUI
G. P. PANTELIC in SEMLIN (ZIMONY)

FIRMA FONDATA IN 1854.

FIRMA FONDATA IN 1854

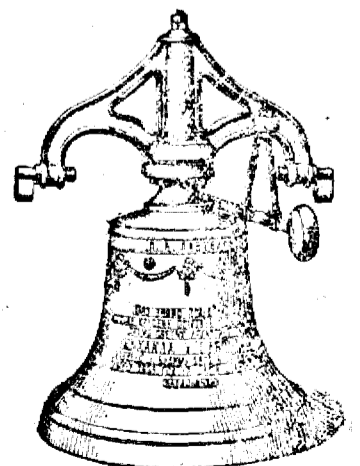
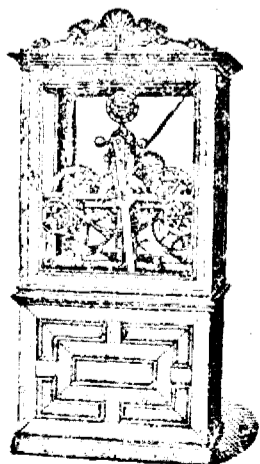
Face ceasuri de turn după felul cel mai nou, propriu de construcție, cu pendulă liberă, cu sîrmă. — — — — —

Toarnă clopote noi, face smalturi albeștitoare de fier, la clopote vechi pentru ale acorda armonice, face adnexe de clopot de fier.

Garantează execuție precisă.

Bisericilor și comunelor sărace li să dă în rate de mai mulți ani.

Am cercetat expoziția universală din Paris din 1900 cu scop de studiu.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că am preluat dela Szabó Kálmán

Berăria de Pilsen și restaurantul

„Kispipa“

ce se află în strada Salacz nr. 3, sub Casina Domnească Aradană, în centrul orașul Arad, vis-à-vis de casa comitatului și hotelul Central. Aici voi pune la dispoziție renumita veritabilă bere Pilsen. Acest restaurant l-am deschis în 15 August. Aici voi servi, conform recerințelor moderne, mâncări bune, vinuri de prima calitate și șampanie bună Vipt și ducerea acasă a mâncărilor. Servesc prompt pe lângă prețurile cele mai avantajoase, cu toată stimă:

Szabó Vincze

proprietarul a berăriei de Pilsen „KISPIPA“, fostul hotelier în Vajda-Hunyad.

Ifj. Kopetkó Károly

CASĂ DE MARFE

PENTRU MODA DE BĂRBAȚI ȘI FEMEII

== ARAD ==

Strada bisericii — palatul Minorităților.

Telefon local și pentru comitat ur. 477.

Isvorul cel mai ieftin de târguit.

Iși recomandă magazinul său bogat provăzut cu tot felul de

stofe țesute pentru costume de dame după moda cea mai nouă negre și în colorii.

Daruri gata pentru mirese, pentru juni și fete.

Mare asortiment pentru reverenzi și faloane preoțești.

● Mustre în loc și provincă trimit gratis. ●

Plisse și guelirare în toate lăjimea.

Mare asortiment de pănuri pentru haine bărbești.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, că în 15 a lunei curente

în str. Tabajdy Károly nr. 1

am deschis

Prăvălie de confecție

de haine pentru copii și fete.

Cerând sprijinul onoratului public, rămân

cu deosebită stimă:

KAUPERT IRMA.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. public, că am cumpărat

negustoria de ghete

din loc Strada Forray a lui Végh Gyula, care o voi conduce eu însumi.

Timpul mai îndelungat petrecut în bransa aceasta mă face să cred, că voi servi P. T. public atât în lucrări nouă, cât și în reparaturi foarte bune și cu prețuri moderate.

Recomandându-mă atenției P. T. public, așteptând comăndele prețioase sunt cu deplin respect

H A I S E R G Y Ö R G Y

pantofar

ARAD, Forray-utea.

JACOB REICH Fabrică de cumpeni decimale și de mașini economice

UJVIDÉK.

Cumpeni decimale, vâpsite galben, fără greutate:

50	100	150	20 chilograme
24-	28-	32-	36- Coroane.
300	500	750	1000 chilograme
40.-	50.-	80.-	100- Coroane.

Cu încuetoare dublă cu 10- coroane mai mult. Greutățile să socotese separat.

Tăietor de paie patentat cu îmbucătură 50- coroane.

Tăietoare de rând 48 cor.

Pentru căleat cu piciorul cu 5 coroane mai mult.

Vîrteje pentru un cal 160 cor.

Săpător de porumb foarte bun 50 de cor.

Fabric mașini de imblătit cu benzin după brevetul propriu al meu. — Mașinele toate au fost probate și găsite bune peste așteptare. Să pot ușor manua, se poate lucra ori când cu ele; garantez pe 2 ani despre durabilitatea lor; eu singur leam examinat; funcționează momentan fără perdere de vreme; să poate lucra toată ziua fără control; uabla înainte și înapoi.

La cerere trimit prețuri curente despre fabricatele mele.

Colorator de sticlă

MAYBÖHM KÁROLY

Budapest, VI., Országhiró-u. 33.

Primește spre efectuare lucrări artistice. — Mustre trimis gratis și franco. La dorință călătoresc și la fața locului pe spesele mele.

Cel mai mare galoniar de mobile și podoabe femeiești din țară.

Fabrică de fireturi de mobile, galoane, crepuri, crețuri, fireturi de perdele și draperii, ciucuri, tivituri de coavă, nasturi de plapomă, rose, rețele de pat, galoane și ciucuri pentru care funebre:

FRANKEL JAKAB

SZEGED

STABILIMENTUL DE INDUSTRIE: IPAR-UTCZA 1.

SERVICIU REPEDE, PROMT ȘI IEFTIN!

INDUSTRIA NAȚIONALĂ

Sa sprijinim industria națională!

Mare magazin de specialități din Paris.

Aduc la cunoștința On. public, că

am deschis mare deposit

de instrumente medicale, legători, pentru vătămări, fâșii de legat pânțele, suspensorii, precum și articli optici, ca: ochelari pentru teatru și tabere militare și tot felul de ochelari

în ARAD, piața Andrássy Nr. 22.

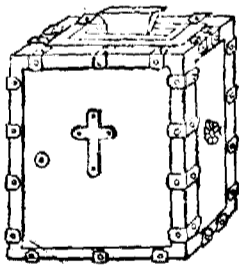
Se roagă pentru binevoitorul sprijin cu stimă:

Deutsch Mihály.

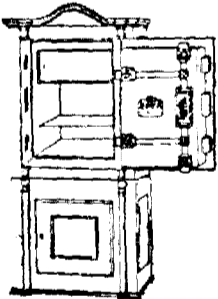
Mare magazin de specialități din Paris.

Fabrică de casse de bani și tresore a lui
GELLÉRI ÉS SCHULLER
Budapest, VII., Dob-u. 63.

Se fabrică: casse de bani sculte de foc și spargerii paxe de bani pentru biserici, dulapuri

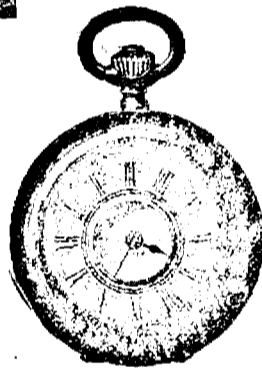

(scrine) pentru biblioteci și păstrarea documentelor, pentru matriculanți, odăi și scrine cu pereți îmbrăcați în otel.

Mare magazin permanent.
Catalog gratis și franco.

CELE MAI BUNE OROLOAGE

cele mai solide și cele mai după modă **juvelericeale** atât pe bani gata cât și

ÎN RATE

pe lângă cheazăsie de 10 ani și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria:

Brauswetter János

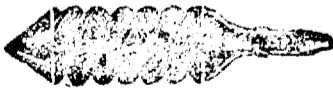
orologier — Szeged.

Se trimis CATALOAGE cu 2000 chipuri în cinste și gratuit.

Correspondențele să se facă în cât se poate în limba maghiară, germană sau franceză.

Distinsă la expoziția milenară în 1896.

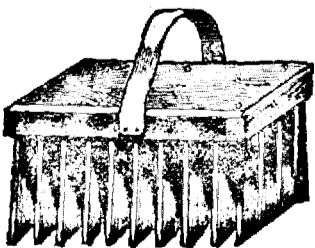

Fabrică de perii a lui

Oblát Lajos

Budapest, VII., Damjanich-utca 7.

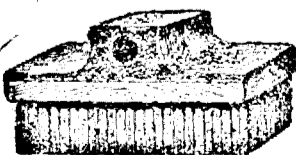
Fabrichează tot felul de perii, precum: de otel, aramă și din coame de rimători.

Correspondență în limba maghiară, germană și franceză.

TELEFON 39-01.

Catalog gratis și franco.

Onor. Public!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am în atelierul meu din

Temesvár-Józsefváros
Bonnáz-utca Nro. 18
MARE DEPOZIT

de mașini de cusut, biciclete și biciclete cu motor

de cea mai bună calitate și cu prețurile cele mai moderate. — Mai departe atrag atențiunea on. public asupra **lucrătoarei mele**, în care se reparaază de mǎestrii specialiști tot felul de mașinării punctual și foarte ieftin.

Cu stimă:

WALLACHY ÁRPÁD, mașinist.

